

Különjelentés

A Törökországi Menekülteket Támogató Eszköz

A menekültek és a befogadó közösség számára
kedvező eredmények születtek, de még kérdéses
a hatás és a fenntarthatóság

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Tartalomjegyzék

	Bekezdés
Összefoglaló	I–X
Bevezetés	01–09
Az ellenőrzés hatóköre és módszere	10–15
Észrevételek	16–108
A Bizottság a 2018. évi ajánlásaink végrehajtása révén javította a FRIT működését	16–33
A 2018. évi szükségletfelmérés nagyobb hangsúlyt helyezett a települési infrastruktúrára és a társadalmi-gazdasági támogatásra	18
A Bizottság csökkentette a finanszírozási eszközök számát, ami észszerűbbé tette a segítségnyújtást és javította a koordinációt	19–20
A Bizottság igyekszik fokozatosan átadni a projekteket a török hatóságoknak	21–24
A Bizottság jelentős mértékben javította a képzéstámogatási projektek hatékonyságát	25–26
A Bizottság megpróbált javítani a (nemzetközi) nem kormányzati szervezetek működési környezetén, de csekély eredménnyel	27–28
A Bizottság javította a nyomkövetési keretet	29–33
A mintában szereplő projektek megfeleltek a kedvezményezettek szükségleteinek, de végrehajtásuk késedelmes volt, és a kapcsolódó költségeket nem értékelték szisztematikusan	34–63
A projekteket időben jóváhagyták, és azok a kedvezményezettek szükségleteire irányultak	35–48
A projektek végrehajtása különböző okokból jelentős késedelmet szenvedett	49–53
A Bizottság nem értékelt szisztematikusan, hogy észszerűek voltak-e a projektköltségek	54–63

A tervezett outputok eddig megvalósultak, de hatásukkal és fenntarthatóságukkal nem foglalkoztak kellőképpen 64–108

Bár a projektek során megvalósultak az outputok, a hatásra kevés hangsúly került 65–86

A Bizottság gyorsan reagált a földrengésekre és kezelte azoknak a FRIT-projektekre gyakorolt hatását 87–97

A Bizottság az infrastrukturális projektek fenntarthatóságáról gondoskodott, a társadalmi-gazdasági támogatásról azonban nem; a kiemelt oktatási és egészségügyi projektek fenntarthatósága egyelőre nincs biztosítva 98–108

Következtetések és ajánlások 109–116

Mellékletek

I. melléklet. A szíriai menekültek és menedékkérők tartományonkénti megoszlása Törökországban, 2023. december

II. melléklet. Az Európai Unió, a tagállamok és az Egyesült Királyság hozzájárulása a FRIT eszközhöz

III. melléklet. FRIT fejlesztési projektek

IV. melléklet. Az oktatással kapcsolatos adatokhoz való hozzáférés hiánya

V. melléklet. A 27/2018. sz. különjelentésben megfogalmazott korábbi ajánlások hasznosulása

VI. melléklet. Az adatkezelési rendszer ellenőrzése

VII. melléklet. Késedelmek a végrehajtásban

VIII. melléklet. A projektek értékelése

Rövidítések

Glosszárrium

A Bizottság válaszai

Időrendi áttekintés

Ellenőrző csoport

Összefoglaló

I A Törökországi Menekülteket Támogató Eszközt az Európai Tanács azon felhívására válaszul hozta létre az Európai Unió, hogy jelentős mértékű további támogatást kell biztosítani a törökországi menekültek számára. A mechanizmus az Uniótól és tagállamaitól származó 6 milliárd eurós hozzájárulás koordinálását és optimalizálását hivatott biztosítani. A támogatás humanitárius és fejlesztési tevékenységekre terjed ki. Az eszköz célja a törökországi menekülteknek és befogadó közösségeknek nyújtott támogatás hatékonyságának és komplementaritásának javítása.

II Megvizsgáltuk az eszköz Bizottság általi irányítását, és értékeltük, hogy a forrásokat hatékonyan és eredményesen használták-e fel a menekültek és a befogadó közösségek támogatására. Értékeltek továbbá a FRIT eszközön belül a humanitárius területre összpontosító 2018. évi különjelentésünkben megfogalmazott ajánlások hasznosulását is. Azért döntöttünk a FRIT eszköz ellenőrzése mellett, mivel a menekültek és a befogadó közösségek közötti társadalmi kohézió szempontjából, különösen a Törökországban tapasztalható gazdasági visszaeséssel összefüggésben egyre nagyobb kihívást jelent, hogy miközben még mindig sok szíriai menekült tartózkodik az országban, egyre nő az Afganisztánból Törökországba irregulárisan érkezők száma. Jelentésünk célja, hogy értékes információkkal szolgáljon a Bizottság számára, és elősegítse az eszköz jobb nyomonkövetését.

III Összességében megállapítottuk, hogy a Törökországi Menekülteket Támogató Eszköz a nehézségekkel teli helyzetben megfelelő támogatást nyújtott a menekülteknek és a befogadó közösségeknek, és a Bizottság végrehajtotta 2018. évi ajánlásainkat. A vizsgált projektek valóban a menekültek és a befogadó közösségek szükségleteire irányultak a különböző kiemelt ágazatokban, de végrehajtásuk különböző okokból jelentős késedelmet szenvedett, és a projektköltségeket nem értékelték szisztematikusan. Bár a tervezett outputok megvalósultak, az eszköz hatásának mérése nem volt megfelelő, és a fenntarthatóságot mindeddig csak az infrastrukturális projektek esetében biztosították, az oktatási, egészségügyi és társadalmi-gazdasági támogatási ágazaton belül egyes projektek esetében azonban nem.

IV Az eszközből származó finanszírozás biztosította a pénzügyi források gyors elosztását, és jelentős beruházásokat tett lehetővé a nagyszámú menekült beáramlása miatt a meglévő egészségügyi, oktatási és települési infrastruktúrára nehezedő nyomás enyhítése érdekében. A projekteket döntő részben időben jóváhagyták.

V A Bizottság a projekteket közvetlen és közvetett irányítással, különböző típusú végrehajtó partnerek bevonásával hajtotta végre. Hiányosságokat állapítottunk meg a projektköltségek Bizottság általi értékelésében: a Bizottság nem elemezte szisztematikusan a költségek észszerűségét, nem hasonlította össze a különböző projektek hasonló költségeit, és nem számította ki a kedvezményezettenkénti költséget.

VI Összességében a tervezett outputok megvalósultak a különböző ágazatokban. Az oktatási ágazatban azonban nem lehetett felmérni, hogy az eszközből biztosított finanszírozás milyen hatást gyakorolt a menekült gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálására és az abban való sikeres részvételére. Az iskolaépítés kedvezményezettekre gyakorolt hatását sem tudtuk értékelni, ami a török Nemzeti Oktatási Minisztérium által szolgáltatott szűkös adatoknak tudható be.

VII A Bizottság megfelelő intézkedéseket vezetett be az eszköz által finanszírozott projektek nyomon követésére. A beszámolási és nyomonkövetési kereteket azonban általában inkább az outputok, mintsem a végeredmények mérésére alakították ki, ezért ezek révén nem lehetett mérni a projektek hatását, különösen a társadalmi-gazdasági ágazatban.

VIII A 2023. februári földrengések jelentős hatást gyakoroltak az eszköz révén finanszírozott projektek végrehajtására. A Bizottság azonban gyorsan és hatékonyan elemezte ezt a hatást.

IX A Bizottság biztosítani tudta az infrastrukturális projektek fenntarthatóságát. Más ágazatok projektjei esetében azonban nem dolgoztak ki fenntarthatósági stratégiát, így ezek fenntarthatósága kevésbé bizonyos. Bár 2018 óta történt javulás, arra a következtetésre jutottunk, hogy az eszköz még ennél is jobb ár-érték arányt érhetett volna el, és jobban kimutatható hatást fejthetett volna ki.

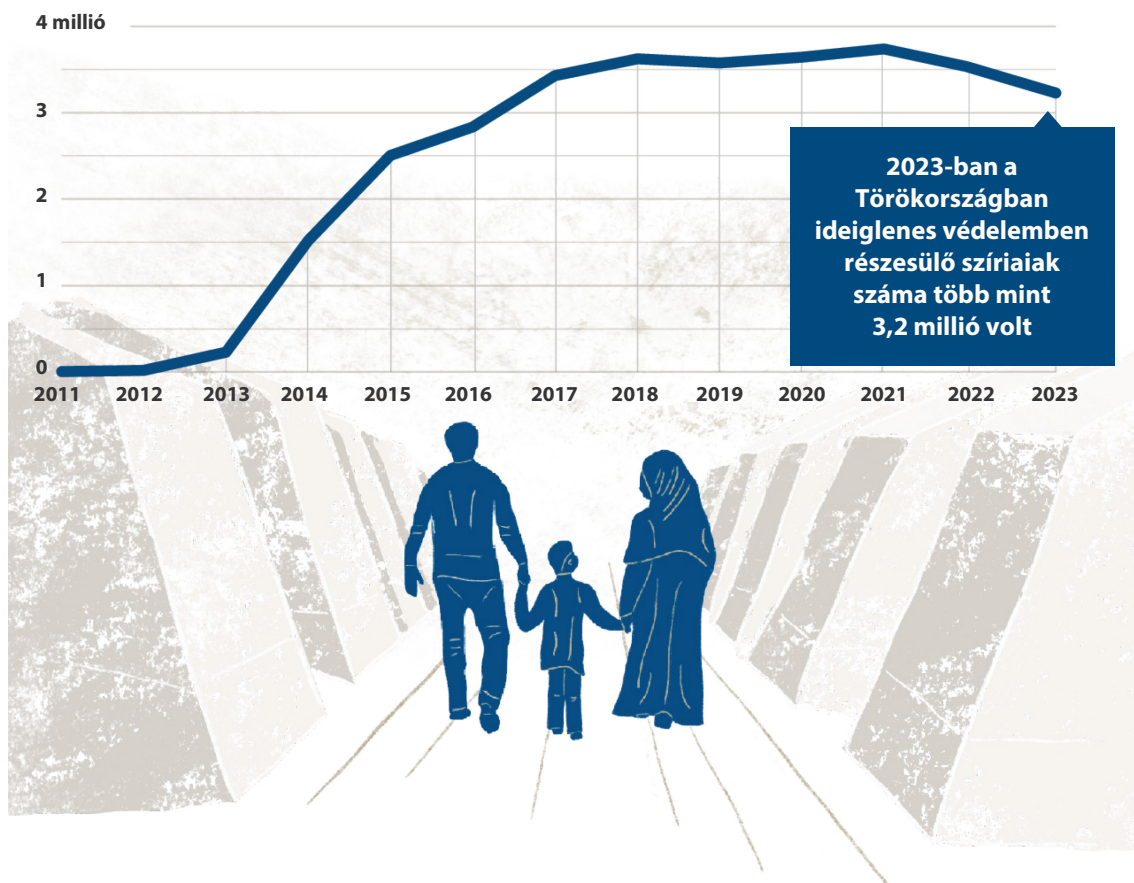
X Jelentésünk négy ajánlást fogalmaz meg, amelyek célja a jövőbeli fellépések hatékonyságának és eredményességének javítása. Javasoljuk, hogy a Bizottság:

- javítsa a költségek értékelését és nyomon követését;
- gyűjtsön oktatási adatokat a török hatóságoktól a menekültekre és a befogadó közösségekre vonatkozóan;
- javítsa a projektek hatásának mérését;
- növelje a projektek fenntarthatóságát.

Bevezetés

01 Földrajzi elhelyezkedése miatt Törökország fontos ország az Európába tartó menekültek befogadása és átutazása szempontjából. Mintegy 87 millió fős összlakosságával eddig több mint 4 millió regisztrált menekültet fogadott be, köztük több mint 3,2 millió szíriai származású személyt (lásd: **1. ábra** és **I. melléklet**), továbbá több mint 320 000 főt Afganisztánból, Irakból és Iránból. Mivel a menekültek kevesebb mint 5%-a él táborokban, jelenlétük igen nagy hatással van a helyi közösségekre, különösen a szíriai határ közelében fekvő tartományokban és a fő városközpontok körül.

1. ábra. Az ideiglenes védelemben részesülő szíriaiak megoszlása éves bontásban

Megjegyzés: Az adatok csak a regisztrált szíriai menekültekre vonatkoznak.

Forrás: Európai Számvevőszék, a törökországi Migrációt Kezelő Elnökség alapján.

02 A Törökországi Menekülteket Támogató Uniós Eszköz (FRIT) létrehozására annak nyomán került sor 2015 végén¹, hogy az uniós tagállamok további jelentős finanszírozást kértek az országban tartózkodó menekültek megsegítése céljából. Az eszköz célja, hogy az uniós költségvetésből és tagállami hozzájárulásokból finanszírozott koordinációs mechanizmust biztosítson az Unió számára a Törökországban tartózkodó menekülteknek nyújtott segítség gyors, eredményes és hatékony mozgósítása érdekében. E támogatás feltétele, hogy Törökország betartsa a 2015 októberében elfogadott EU–Törökország közös cselekvési terv² és a 2016. évi EU–Törökország nyilatkozat³ rendelkezéseit.

03 Az Unió és Törökország közötti kétoldalú kapcsolatok 2016-tól kezdve romlásnak indultak, és az eszköz végrehajtására ebben a kontextusban került sor. Az Unió szankciókat és korlátozásokat vezetett be Törökországgal szemben a jogállamiság és az alapvető jogok terén tapasztalható visszaesés, bizonyos uniós tagállamokkal fenntartott kapcsolatainak romlása, valamint a Földközi-tenger keleti térségében végzett jogellenes fűrészi tevékenységei miatt. Hozzá kell tenni, hogy az EU–Törökország Társulási Tanács 2019 óta nem ülésezett.

04 A FRIT összesen 6 milliárd euró koordinálását biztosítja, amely összeget 2016–2017-ben, illetve 2018–2019-ben két egyenlő részletben bocsátanak rendelkezésre. A működési költségvetést teljes mértékben elkülönítették és szerződésbe vették, és eddig több mint 5 milliárd euró folyósítására került sor (lásd: [2. ábra](#)). A 6 milliárd euró fele az uniós költségvetésből, a másik fele pedig tagállami hozzájárulásokból származik (lásd: [II. melléklet](#)).

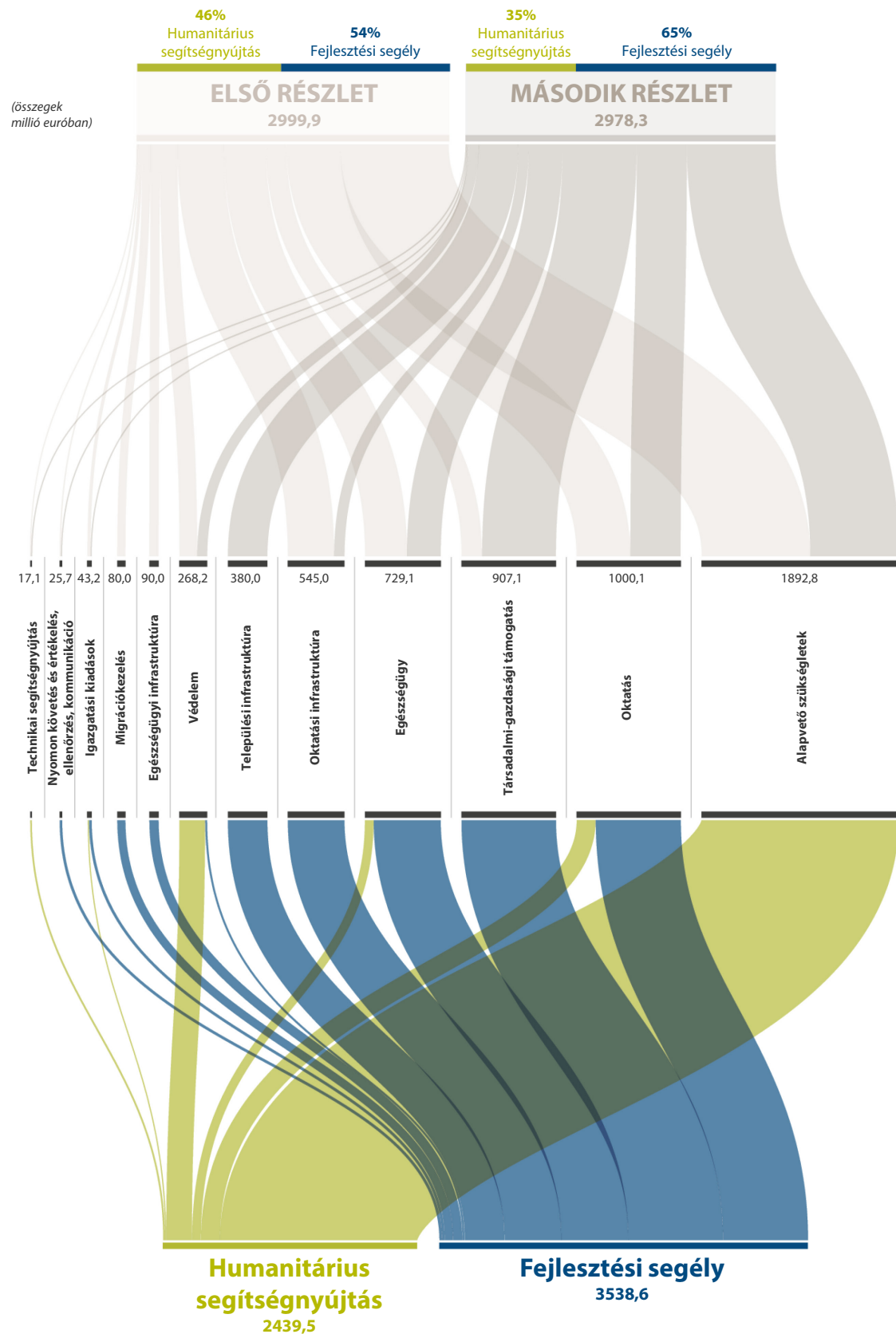
---

¹ C (2015) 9500, 2015.11.24.

² EU–Törökország közös cselekvési terv, 2015. október.

³ A 2016. március 18-i EU–Törökország nyilatkozat.

2. ábra. A humanitárius segítségnyújtás és a fejlesztési támogatás megoszlása részletenként (2023 decemberéig lekötött összegek)

Megjegyzés: A teljes százalékos érték apró eltérései a kerekítéseknek tudhatók be.

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

05 A finanszírozás első részlete a humanitárius segítségnyújtás (alapvető szükségletek), az oktatás, az egészségügy, a települési infrastruktúra és a társadalmi-gazdasági támogatás kiemelt területein finanszírozott projekteket, amelyeknek az eredeti tervek szerint legkésőbb 2021 közepéig le kellett záródniuk. E részlet határidejét azonban később 2025 júniusáig meghosszabbították (lásd: [III. melléklet](#)). A szíriai válság elhúzódása miatt a második részlet révén megvalósuló projektek egyre inkább a társadalmi-gazdasági támogatási tevékenységekre és a megélhetési lehetőségek megteremtésére összpontosítanak, de nem hagyják figyelmen kívül a tartós humanitárius szükségleteket sem. A FRIT-projektek végrehajtását a 2023. februári földrengések is nagymértékben befolyásolták.

06 Az Unió a FRIT-en kívül más eszközökkel is folyamatosan támogatja a Törökországban tartózkodó menekülteket. A 2017–2023-as időszakban az Unió mintegy 2 milliárd eurót különített el erre a célra az Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA) rendes finanszírozásán belül és 535 millió eurót humanitárius segítségnyújtás keretében (lásd: [3. ábra](#)). Emellett a Bizottság a 2021–2023-as időszakra – az IPA III, a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (Globális Európa) (NDICI – Globális Európa), a Humanitárius Segítségnyújtási Eszköz (HUMA) és a Migrációügyi és Uniók Belügyi Főigazgatóság (HOME) által kezelt eszközök keretében – további 3 milliárd euró összegű allokációval biztosította a legfőbb FRIT-beavatkozások folytatását.

3. ábra. A törökországi menekültek támogatását célzó uniós finanszírozás (2017–2023)

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

07 A Bizottság szerint⁴ a FRIT eszköz végrehajtását meghatározó legfontosabb elvek a gyorsaság, hatékonyság és eredményesség, valamint a gondos pénzgazdálkodás. Az eszköz beavatkozásainak fenntarthatósága és az, hogy a török hatóságok mennyiben tartják magukénak a projekteket, szintén meghatározó jelentőségű.

⁴ Hatodik éves jelentés a törökországi menekülteket támogató eszközről, 7. o.

08 A FRIT eszköz irányítását irányítóbizottság látja el, amely stratégiai iránymutatást nyújt, kitűzi az általános prioritásokat, meghatározza a támogatandó intézkedéstípusokat és az alkalmazandó eszközöket, jóváhagyja a projekteket, valamint koordinálja, nyomon követi és értékeli az intézkedések végrehajtását. E bizottság elnökségét a Bizottságon belül a Szomszédosságpolitika és Csatlakozási Tárgyalások Főigazgatósága (DG NEAR), valamint az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatósága (DG ECHO) látja el, tagjai az uniós tagállamok és az Egyesült Királyság képviselői.

09 Törökország tanácsadói minőségben szintén részt vesz az üléseken. Az egyes projekteket a Bizottság szükségletfelmérést követően választja ki a mozgósítandó finanszírozási eszközökre alkalmazandó eljárásoknak megfelelően. Ezeket közvetett irányítással végrehajthatják ENSZ-ügynökségek, nem kormányzati szervezetek (NGO-k), uniós tagállamok fejlesztési ügynökségei, nemzetközi szervezetek vagy pénzügyi intézmények. A török hatóságok a Bizottság közvetlen irányítása alatt nem humanitárius projekteket hajtanak végre.

Az ellenőrzés hatóköre és módszere

10 Megvizsgáltuk a FRIT Bizottság általi irányítását azzal a céllal, hogy értékeljük, hatékonyan és eredményesen használták-e fel a forrásokat a menekültek és a befogadó közösségek támogatására. Nevezetesen a következőket vizsgáltuk:

- a) A Bizottság végrehajtotta-e a [27/2018. sz. különjelentésünkben](#) megfogalmazott (a FRIT humanitárius területére összpontosító) hat ajánlásunkat, és ezáltal javította-e a FRIT eszköz irányítását?
- b) A Bizottság hatékonyan hajtotta-e végre a fejlesztési intézkedéseket?
Felmértük, hogy a Bizottság időben végrehajtotta-e a fejlesztési projekteket, és elemeztük a késedelmek okait, valamint a meghozott korrekciós intézkedéseket. Megvizsgáltuk azt is, hogy a fejlesztési projektek a kedvezményezettek szükségleteire irányultak-e, és hogy ésszerűek voltak-e a projektköltségek.
- c) Az eszköz fejlesztési intézkedései elérték-e célkitűzéseiket?
Megvizsgáltuk, hogy a projektek révén megvalósultak-e a várt outputok és eredmények, illetve hogy azokat hogyan fogják fenntartani. Emellett értékeltük, hogy milyen hatással jártak a FRIT-projektekre a 2023. februári földrengések, illetve hogy a Bizottság milyen válaszlépéseket tett ezekre.

11 Azért döntöttünk a FRIT eszköz ellenőrzése mellett, mivel a menekültek és a befogadó közösségek közötti társadalmi kohézió szempontjából, különösen a Törökországban tapasztalható gazdasági visszaeséssel összefüggésben egyre nagyobb kihívást jelent, hogy miközben még mindig sok szíriai menekült tartózkodik az országban, egyre nő az Afganisztánból Törökországba irregulárisan érkezők száma. A 2023. februári földrengéseket követően tovább nőttek a törökországi menekültekkel kapcsolatos nehézségek és feszültségek. Ezzel összefüggésben jelentésünk célja, hogy értékes információkat nyújtson a Bizottság számára a FRIT-finanszírozásból, illetve a 3 milliárd euró összegű kiegészítő allokációból jelenleg is támogatott projektek eredményességének és hatékonyságának javításához. Emellett célunk, hogy jelentésünk elősegítse a FRIT eszköz nyomkövetési eszközeinek megerősítését.

12 Ellenőrzésünkre 2022 decembere és 2023 júliusa között került sor. 14 fejlesztési projektet választottunk ki (47-ből) lényegességük alapján, valamint úgy, hogy azok mind a FRIT fő prioritási területeit, mind a végrehajtó partnerek különböző típusait lefedjék. A minta (*III. melléklet*) tartalmazott folyamatban lévő és már befejezett projekteket is. Ily módon értékelhettük az outputok és a végeredmények elérését, feltárhattuk a késedelmek és hiányosságok okait, és megvizsgálhattuk a Bizottság által hozott korrekciós intézkedéseket, beleértve az eredmények fenntarthatóságának biztosítását célzó fellépéseket is.

13 Ellenőrzésünk hatóköre nem terjedt ki közvetlenül a FRIT eszközt kiegészítő 3 milliárd eurós utólagos finanszírozásra (lásd: *06.* bekezdés). A második részletből finanszírozott FRIT-projektek fenntarthatóságának és a 2023. februári földrengések FRIT-projektekre gyakorolt hatásának vizsgálatakor azonban ezt a pénzüsszeget is figyelembe vettük.

14 Ellenőrzésünk során áttekintettük a vonatkozó dokumentumokat és interjúkat készítettünk a Bizottság különböző szervezeti egységeivel, az ankarai uniós külképviselettel, az irányítóbizottságban részt vevő egyes uniós tagállami képviselőkkel, a török hatóságokkal, a végrehajtó partnerekkel, egyes – törökországi uniós projekteken való részvételük alapján kiválasztott – civil társadalmi szervezetekkel, valamint a végső kedvezményezettekkel. A mintánkban szereplő 14 projektből 13-at kerestünk fel személyesen is a 2023. júniusi helyszíni ellenőrzésünk során.

15 A török Oktatási Minisztérium nem szolgáltatott adatokat a szíriai gyermekek, illetve a befogadó közösségekhez tartozó gyermekek iskolánkénti számáról (lásd: *69–71.* bekezdés). Továbbá nem biztosított hozzáférést sem „A szír gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálásának előmozdítása” (PICTES) projektben érintett iskolák jegyzékéhez, sem az évet sikeresen teljesítő tanulóknak a menekültek és a befogadó közösségek közötti arányára, illetve az oktatási rendszerbe a PICTES-támogatásnak köszönhetően újrabeilleszkedett iskolán kívüli gyermekek számára vonatkozó adatokhoz (lásd: *IV. melléklet*). Ez jelentős mértékben korlátozta ellenőrzési munkánkat, mivel így nem tudtunk következtetést levonni a mintában szereplő oktatási FRIT-projektek hatásáról.

Észrevételek

A Bizottság a 2018. évi ajánlásaink végrehajtása révén javította a FRIT működését

16 Felmértük, hogy a Bizottság végrehajtotta-e a 27/2018. sz. különjelentésünkben megfogalmazott ajánlásokat, és ezáltal javította-e a FRIT irányítását. Akkor a következő ajánlásokat fogalmaztuk meg a Bizottság számára:

- a) jobban kell kezelni a menekültek települési infrastruktúrával és társadalmi-gazdasági támogatással kapcsolatos szükségleteit;
- b) észszerűbbé kell tenni a támogatást és javítani kell kiegészítő jellegét;
- c) stratégiát kell végrehajtani a humanitárius segítségnyújtásról a fejlesztési támogatásra való áttérés érdekében;
- d) javítani kell a készpénztámogatási projektek hatékonyságát;
- e) a török hatóságokkal együtt foglalkozni kell a (nemzetközi) nem kormányzati szervezetek működési környezetének javításával;
- f) fokozni kell a nyomon követést és a beszámolást.

17 A következő bekezdésekben beszámolunk a Bizottság által a fenti ajánlások végrehajtása terén elért eredményekről (lásd még: [V. melléklet](#)).

A 2018. évi szükségletfelmérés nagyobb hangsúlyt helyezett a települési infrastruktúrára és a társadalmi-gazdasági támogatásra

18 Az első részlet szükségletfelméréséhez képest a FRIT aktualizált (2018. novemberi) szükségletfelmérése jobban kezelte a települési infrastruktúra és a társadalmi-gazdasági támogatás kiemelt területein azonosított szükségleteket, és részletesebben meghatározta a meghozandó intézkedéseket. Ajánlásunknak megfelelően a Bizottság – a DG NEAR és a DG ECHO közötti megállapodás révén – minden egyes kiemelt területre vonatkozóan indikatív forráselosztást határozott meg. A Bizottság emellett törölte a migrációkezelést a FRIT egyik kiemelt területeként a második részletből, főként azért, mert ezt a területet a FRIT-en kívüli IPA-finanszírozás is lefedi.

A Bizottság csökkentette a finanszírozási eszközök számát, ami észszerűbbé tette a segítségnyújtást és javította a koordinációt

19 A második FRIT-részlet végrehajtása két eszköz révén történik, szemben az első részletnél alkalmazott öt eszközzel. Ez elősegítette a támogatás észszerűsítését, és jobb koordinációt eredményezett. A DG NEAR és a DG ECHO között egyértelműen megoszlik a finanszírozás és a felelősségi körök elosztása is világos; mindezt egy közös végrehajtási terv és egy fenntartható fejlődésről szóló feljegyzés is dokumentálja.

20 Az uniós külképviselet felelős a törökországi FRIT fejlesztési projektek végrehajtásáért, míg a DG ECHO kirendeltsége felel a FRIT humanitárius projektjeinek megvalósításáért. Ezek kapcsán mindketten egyeztetnek a többi adományozóval. Az uniós tagállamok nagykövetségeivel és fejlesztési ügynökségeivel rendszeres koordinációs ülésekre kerül sor. Ezenkívül minden beavatkozási területen ágazati csoportüléseket is szerveznek Törökországban.

A Bizottság igyekszik fokozatosan átadni a projekteket a török hatóságoknak

21 Az első és a második részlet között a humanitárius segítségnyújtásról a fejlesztési támogatásra került a hangsúly. Ez többek között abban nyilvánult meg, hogy több beruházás irányult a települési infrastruktúra, a társadalmi-gazdasági fejlesztés és a kohéziós tevékenységek felé. A második részletből finanszírozott FRIT-projekteket emellett azzal a céllal programozták és hajtották végre, hogy hosszú távon támogassák a török hatóságok humanitárius és fejlesztési tevékenységeit, különös tekintettel a menekültek fenntartható integrációjára.

22 A Bizottság (2019 májusában) feljegyzést készített a fenntartható átmenetről, amely helyesen állapította meg, hogy a jövőbeli szükségletek kezeléséhez további beruházásokra lesz szükség a török nemzeti költségvetésből és más adományozóktól. Az irányítóbizottságban azonban a török küldöttség ellenezte a „fenntartható átmenet” kifejezést, és azzal érvelt, hogy ehelyett az Unióval való méltányos tehermegosztásra kell összpontosítani.

23 A Társulási Tanács 2019. márciusi ülésén Törökország a második részlet lezárultát követően további uniós pénzügyi támogatást kért. A Bizottság 2020 elején további 535 millió euró összegű humanitárius finanszírozási részletről állapodott meg, meghosszabbítva a FRIT „Szükséghelyzeti szociális védőháló” (ESSN) nevű kiemelt projektjét. Emellett az Európai Tanács 2021. júniusi következtetése nyomán az Unió 3 milliárd eurót különített el a Törökországban tartózkodó menekültek számára a 2021–2023-as időszakra. E kiegészítő finanszírozás biztosítja, hogy folytatódhassanak a főbb FRIT-beavatkozások.

24 Ezzel párhuzamosan – noha Törökország vonakodott – a DG NEAR egyre fokozottabban igyekezett arra kötelezni a török hatóságokat, hogy a FRIT lezárását követően is támogassák a menekülteket. A feltételes iskoláztatási készpénztámogatást (CCTE) és az ESSN humanitárius projektjeit 2022-ben, illetve 2023 júliusában helyezték át a DG ECHO-tól a DG NEAR-hez. Ezeket a projekteket, ahogy fejlesztési projekteké válnak, fokozatosan át lehet adni a török hatóságoknak, és integrálni lehet a török nemzeti rendszerekbe. A Bizottság emellett szigorúbb támogathatósági kritériumokat írt elő a készpénztámogatás kedvezményezettjeire vonatkozóan azzal a céllal, hogy jobban rangsorolhatók legyenek a leginkább rászorulóknak.

A Bizottság jelentős mértékben javította a készpénztámogatási projektek hatékonyságát

25 A Bizottság javította a készpénztámogatási projektek hatékonyságát azáltal, hogy (legfeljebb 7%-ra) csökkentette a közvetett költségként igényelhető összes projektköltség százalékos arányát, megszüntette a készpénzátutalási díj kifizetését a helyi végrehajtó partnernek, és az előfinanszírozási kifizetéseket a projektek szükségleteihez igazította. Ezek a fellépések növelték a projektek hatékonyságát, és mintegy 65 millió eurós megtakarítást eredményeztek (lásd: [4. ábra](#)).

4. ábra. A képzéstartó projektek közvetett költségei és megtakarításai

	ESSN 1 <i>Humanitárius segítségnyújtás</i>	ESSN 2 <i>Humanitárius segítségnyújtás</i>	ESSN 3 <i>Humanitárius segítségnyújtás</i>	C-ESSN <i>Fejlesztési segély</i>	
Végrehajtó partner	Élelmezési Világprogram	Élelmezési Világprogram	A Vöröskereszt és Vörösféldhold Társaságok Nemzetközi Szövetsége	Munkaügyi, Családügyi és Szociálpolitikai Minisztérium	
Végrehajtási költségek	329 393 590	940 219 285	1 179 844 231	231 919 727	
Elméleti közvetett költségek (7% az ESSN 1, 6,5% az ESSN 2 és ESSN 3 és a C-ESSN esetében)	23 057 551	61 114 253	76 689 875	15 074 782	
Közvetett arány (tényleges)	7,00%	6,50%	3,85%	2,64%	
Tényleges közvetett költség	23 057 551	61 114 253	45 405 769	6 122 681	135 700 254
Közvetett költség-megtakarítások (elméleti – tényleges)	-	-	31 284 106	8 952 101	40 236 207
Képzéstartó díjak megtakarítása	2 666 827	8 884 958	11 135 892	1 966 971	24 654 648
Megtakarítások összesen	2 666 827	8 884 958	42 419 998	10 919 072	64 890 855

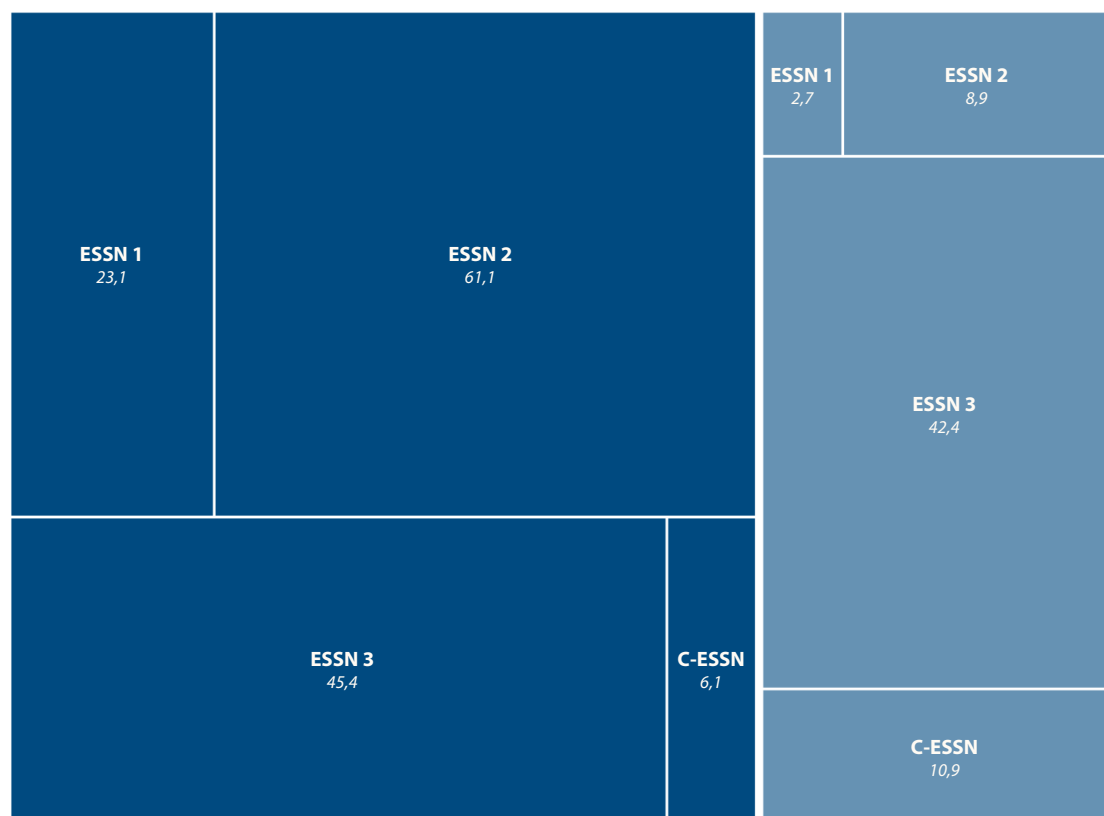
Jelmagyarázat:

Tényleges költségek (euró)
A költségvetésben előirányzott költségek (euró)

(összegek millió euróban)

Ténylegesen felmerült közvetett költségek
135,7 millió euró

Elért megtakarítás
64,9 millió euró

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

26 Figyelembe véve a projekt összértékét, a közvetett költségek abszolút értékben továbbra is jelentősek voltak. Ennek ellenére elismerjük a Bizottság erőfeszítéseit, amelyeknek köszönhetően konkrét eredmények születtek a megtakarítások terén (lásd: [1. háttérmagyarázat](#) és [61.](#) bekezdés).

1. háttérmagyarázat

A közvetett költségek felső határának csökkentése a második részlet esetében

Az Unió és az ENSZ közötti pénzügyi és igazgatási keretmegállapodás rendelkezései a közvetett költségek arányát legfeljebb 7%-ban határozzák meg. 2018 decemberében közzétett pályázati felhívásaiban a Bizottság a támogatás hatékonyságának javítása érdekében 4%-os felső határt szabott meg a közvetett költségek arányára nézve.

Ezt követően számos ENSZ-ügynökség nem pályázott a FRIT második részletéből finanszírozandó fejlesztési projektekre, vagy úgy döntött, hogy mégis 7%-os közvetett költséggel pályázik, így javaslatát nem támogathatónak minősítették.

A 4%-os korlátot azonban valamennyi potenciális partner esetében átláthatóan és egyenlően alkalmazták. A Bizottság így az összes FRIT-projektre (a második részlet esetében) ennek az alsó határnak megfelelően szerződhetett le a különböző végrehajtó partnerekkel.

A Bizottság megpróbált javítani a (nemzetközi) nem kormányzati szervezetek működési környezetén, de csekély eredménnyel

27 A Bizottság Törökországról szóló [országjelentése](#)⁵ szerint a (nemzetközi) nem kormányzati szervezetek működési környezete 2018 óta romlik. A tömegpusztító fegyverek elterjedésének finanszírozásáról szóló [2020. évi törvényben](#)⁶ bevezetett követelményeket a török hatóságok többször is független emberi jogi szervezetek megcélzására használták fel. Emellett 2021 októberében a Belügyminisztérium körlevelet adott ki az [egyesületekről szóló törvény](#) módosításáról. Ennek következtében számos emberi jogi nem kormányzati szervezetet ellenőriztek, köztük azokat is, amelyek nemzetközi finanszírozásban részesülnek. A jelentés azt a véleményt fejezi ki, hogy az egyesületekről szóló jelenlegi törvény ezért visszalépést jelent az eredeti 2004. évi törvényhez képest, és számos lehetőséget biztosít a Belügyminisztérium számára, hogy megcélozza a nem kormányzati szervezeteket.

⁵ European Commission, SWD(2023) 696, *Türkiye 2023 Report*, 39. o.

⁶ A 4., 9. és 13. cikk.

28 A nem kormányzati szervezetek működésének kérdésével több ülésén is foglalkozott az irányítóbizottság és a Tanács, és ezt a témát magas szintű politikai párbeszéd keretében, valamint a Bizottság Törökországban tett látogatásai során is megvitatták. Ez azonban nem vezetett kedvező eredményhez.

A Bizottság javította a nyomonkövetési keretet

29 A Családügyi és Szociális Minisztérium a megbízhatósági nyilatkozattal kapcsolatos ellenőrzési munkánk keretében hozzáférést biztosított számunkra a készpénztámogatási projektek kedvezményezettjeire vonatkozó adatokhoz. A végrehajtó partnerek számára azonban továbbra is hozzáférési korlátozások vannak érvényben, ami csökkenti nyomonkövetési lehetőségeiket.

30 A felülvizsgált eredménykeretet, amelyet a Bizottság a végrehajtó partnerekkel, köztük a török hatóságokkal konzultálva dolgozott ki, 2020 júliusa óta alkalmazzák. A keretre irányuló vizsgálatunk és a féléves jelentések alátámasztják a 2018 óta elért javulást. A beszámolási keret 43 cél esetében követi nyomon az előrelépést a FRIT hét kiemelt területén, összesen 123 mutató felhasználásával.

31 Az eredménykeretet „A FRIT keretében finanszírozott fellépések nyomon követésének támogatása” (SUMAF) projekt irányítja. A SUMAF projekt adatokat gyűjt a FRIT teljesítményéről (többek között a mérföldkövekről és célokról), és beszámol azokról. Ezeket az adatokat az érdekelt felektől – DG ECHO, DG NEAR, az uniós külképviselet és a végrehajtó partnerek – szerzi be.

32 A SUMAF projekt eszközöket is kidolgozott a FRIT által elért haladásról, valamint a mérföldkövek és célok terén elért eredményekről való beszámolóhoz. Először is, az adatkezelési rendszer segíti a SUMAF-ot a FRIT eredménykeretére vonatkozó adatok kezelésében és bejelentésében, a FRIT-fellépések nyomon követését célzó helyszíni ellenőrzések megtervezésében és végrehajtásában, valamint az ezen ellenőrzések alapján megfogalmazott ajánlások megvalósulásának nyomon követésében. Másodsor, az adatgyűjtési és -kezelési rendszer nyomon követi a negyedéves beszámolási folyamat állapotát, és jelentéseket készít a mutatók terén elért előrehaladásról. Emellett létezik egy adatellenőrző eszköz, amely a beszámolást megelőzően automatikusan ellenőrzi a végrehajtó partnerektől kapott adatok hiánytalanságát és relevanciáját.

33 Ellenőriztük a SUMAF információs rendszerét, hogy bizonyosságot szerezzünk a SUMAF-on keresztül jelentett információk megbízhatóságáról és hiánytalanságáról. Elsősorban a rendszer általános kontrollmechanizmusait, valamint a rendszerben tárolt adatok integritását, rendelkezésre állását és bizalmas jellegét értékeltük. Következtetésünk szerint a SUMAF a legtöbb vizsgált területen megfelelő kontrollmechanizmusokkal rendelkezik. Hiányosságok tapasztalhatók azonban a felhasználói hozzáférés kezelése, az információbiztonság és az alkalmazásokba integrált kontrollok terén, ami az adatok manipulálásának és kiszivárgásának, a rendszerhez való jogosulatlan hozzáférésnek, az adatok rosszindulatú módosításainak és a rendszer elérhetetlenségének kockázatát hordozza magában. A feltárt hiányosságokat és a Bizottság által ezek orvoslására eddig megtett intézkedéseket a [VI. melléklet](#) foglalja össze.

A mintában szereplő projektek megfeleltek a kedvezményezettek szükségleteinek, de végrehajtásuk késedelmes volt, és a kapcsolódó költségeket nem értékelték szisztematikusan

34 Megvizsgáltuk, hogy a Bizottság időben végrehajtotta-e a FRIT-projekteket, a projektek a kedvezményezettek szükségleteire irányultak-e, és hogy a projektköltségek észszerűek voltak-e (azaz összhangban voltak-e a piaci feltételekkel, illetve összevethetőek hasonló vagy korábbi projektekkel). Az alábbi bekezdésekben a következőket vizsgáljuk meg:

- a) a támogatás programozása során a Bizottság figyelembe vette-e a kedvezményezettek szükségleteit, és ennek megfelelően rangsorolta-e a projekteket;
- b) a projekteket időben jóváhagyták-e;
- c) azokat a tervek szerint hajtották-e végre;
- d) a Bizottság szisztematikusan értékelte-e a projektköltségek és az adminisztratív költségek észszerűségét, beleértve – lehetőség szerint – a költségek összehasonlítását a hasonló vagy korábbi projektekkel.

A projekteket időben jóváhagyták, és azok a kedvezményezettek szükségleteire irányultak

Programozás és a projektek jóváhagyása

35 Törökország déli és délkeleti tartományait érintette leginkább a szíriai menekültek tömeges beáramlása (lásd: *I. melléklet*). A menekülthullám jelentős nyomást gyakorolt a meglévő egészségügyi, oktatási és önkormányzati infrastruktúrára, így nem volt elegendő egészségügyi dolgozó, orvosi felszerelés, kórházi ágy, iskola és tanár a teljes lakosság – a befogadó közösségek és a menekültek – számára. A nagyszámú menekült beáramlása ezért gyors és jelentős beruházásokat tett szükségessé az egészségügyi és oktatási rendszerek, valamint a munkaerőpiac feszültségeinek elkerülése érdekében. A FRIT eszközből finanszírozott projektek pontosan ezt a szükségletet elégítették ki.

36 A Bizottság a FRIT-támogatás programozásakor a 2016. és 2018. évi szükségletfelméréseket vette alapul. A Bizottság megvizsgálta az egyes kiemelt ágazatokra vonatkozó célkitűzéseket, ennek során objektív és átlátható kritériumokat tartalmazó, egyértelmű módszertant alkalmazott.

37 Az irányítóbizottság a terveknek megfelelően valamennyi vizsgált projektet jóváhagyta. Ezek mindegyike összhangban volt a 2016. és 2018. évi szükségletfelmérésekben meghatározott prioritásokkal. Minden projektet az IPA keretében finanszíroznak, és azok az eszköz különleges intézkedései alá tartoznak. A projektek kezdési és eredetileg becsült záró időpontjainak meghatározásával azt kívánták biztosítani, hogy a kedvezményezettek szükségleteit időben kielégítsék.

A szükségletek kezelése az egyes kiemelt ágazatokban

38 A mintánkban szereplő valamennyi projektet úgy választották ki, hogy azok a különböző ágazatokban kielégítsék a kedvezményezettek szükségleteit. A menekültügyi kihívások léptékét tekintve azonban a projektek nem tudtak az összes kedvezményezett szükségleteinek megfelelni.

Oktatás

39 A PICTES projekt esetében a támogatandó iskolákat a török Nemzeti Oktatási Minisztérium által végzett szükségletfelmérés alapján választották ki. A kiválasztott iskolák listáját azonban nem közölték a Bizottsággal, ezért nem tudtuk megállapítani, hogy a menekültek szükségleteit megfelelően kielégítették-e. Ezenkívül az iskolákat a projekt kezdetén választották ki, a projekt végrehajtása során tehát nem vették figyelembe, hogy egyes menekültek szabálytalan módon továbbutaztak. Ezeket a problémákat a PIKTES projektek következő generációjában már orvosolták.

40 Emellett a projekt – elégtelen mérete miatt – nem tudta lefedni a kedvezményezettek valamennyi szükségletét. Törökországban nincs elegendő tanár és iskola ahhoz, hogy egymillió menekült gyermek integrálható legyen a török oktatási rendszerbe. A Világbanktól kapott adatok szerint 2023 januárjában a formális oktatásra szoruló szíriai tanulóknak csupán 65%-a járt iskolába.

Egészségügy

41 „A migránsok egészségügyi ellátásának támogatása Törökországban” (SIHHAT I) projekt keretében finanszírozott, migránsok számára létrehozott egészségügyi központokat a török Egészségügyi Minisztérium által végzett szükségletfelmérés alapján választották ki. A felmérés megállapította, hogy 4000 menekültenként van szükség egy migráns egészségügyi egységre (MHU). Ez megegyezik a török családi egészségügyi központok esetében alkalmazott normával.

42 A minisztérium által gyűjtött adatok azt mutatják, hogy a török állampolgárok inkább egyenesen a kórházakat keresik fel, és ezért körülbelül feleannyi egészségügyi központot vesznek igénybe, mint a szíriaiak. A szíriaiak ezzel szemben – a kórházakban tapasztalt nyelvi akadályok miatt – elsősorban az egészségügyi központokat részesítik előnyben. A szíriaiaknak tehát ténylegesen nagyobb igénye van az egészségügyi központokra, mint a befogadó közösségeknek. A kormány azonban úgy döntött, hogy a szíriai és a török állampolgárságú személyek között nem tesz különbséget, hanem mindkét esetben ugyanazt a normát alkalmazza.

43 A SIHHAT-projekt végrehajtása során a szíriai lakosság szükségleteit nem mindig elégítették ki teljes mértékben, mivel az érintett tartományokban folyamatosan nőtt a lakosság száma. A 2017–2022-es időszakra vonatkozó konzultációs adatok alapján megállapítottuk, hogy Kilis tartomány kivételével 2017-ben elegendő volt a meglévő kapacitás. 2018-ban és 2019-ben azonban ez több tartományban sem volt így. 2020-ban és 2021-ben elegendő volt a migráns egészségügyi egységek száma, főként mert a Covid19-járványból adódó korlátozások miatt kevesen fordultak orvoshoz. 2022-től a tényleges kapacitás a 30 érintett tartomány közül 25-ben ismét elégtelenné vált.

44 „Az egészségügyi infrastruktúra megerősítése mindenki számára” (SHIFA) nevű projekt kapcsán megjegyzendő, hogy a befogadó közösségeket célzó családi egészségügyi központok is részesülnek finanszírozásban. A kiépítendő (kibővített) migráns egészségügyi központok túlnyomó többségében olyan helyiséget is kialakítanak, amelyet kizárólag a befogadó közösségek használhatnak. A minisztérium szándéka az, hogy ezek a befogadó közösségek és a menekültek által is használható családi egészségügyi központként szolgáljanak, de azokat a két közösség fizikailag különválasztva tudja igénybe venni. Az egészségügyi központok kizárólag törökök által használandó részeinek megépítése 26 millió eurós költséggel jár (ez a projekt költségvetésének 29%-át teszi ki).

Társadalmi-gazdasági támogatás

45 A társadalmi-gazdasági támogatási projektek esetében a kedvezményezettek száma a rendelkezésre álló költségvetéseken alapult, vagyis csak korlátozott számú kedvezményezett támogatására nyílt lehetőség. A 6. projekt esetében (a projektek hivatkozási számát lásd a *III. mellékletben*) a támogatott hallgatók több mint 20%-a vett részt alapképzésben olyan területeken, amelyek nem voltak összhangban a végrehajtó partner által megrendelt munkaerőpiaci elemzéssel, és így kevésbé volt valószínű, hogy később ténylegesen foglalkoztatáshoz vezetnek. Ami a 7. projektet illeti, ez léptékében nem felelt meg a kedvezményezettek szükségleteinek, mivel tevékenységei még a munkaerőpiaci elemzés befejezése előtt kezdődtek meg.

46 A munkaerőpiaci átmenet támogatását célzó projekt költségvetése sem a költségekről, sem a tevékenységekről nem tartalmazott részletes bontást. A Bizottság ezért csak korlátozottan tudta felmérni, hogy a projekt milyen mértékben összpontosított a menekültek szükségleteire, és hogy a támogatásban részesülők körében megfelelő volt-e a menekültek, illetve a befogadó közösségek tagjai közötti arány. A Bizottság emellett nem kérdőjelezte meg a szíriaiak hivatalos munkaerőpiaci integrációjára vonatkozó alacsony célt (amely a kedvezményezettek körében 20%-os foglalkoztatási arányt irányzott elő egy aktív munkaerőpiaci program befejezését követően).

Települési infrastruktúra

47 A két települési infrastrukturális projekt kiegészíti egymást, mivel földrajzi lefedettségük eltérő. A projektek szennyvízvezetékek létesítésére és szennyvíztisztító telepek építésére vonatkoznak. A 10. projekt helyszíneinek kiválasztásához sebezhetőségi tanulmányok révén azonosították a leginkább rászoruló településeket és kedvezményezetteket. A tanulmányok ajánlásokat tartalmaztak a projekt tervezésének és végrehajtásának javítására. Ennek köszönhetően a projekt kapacitása összhangban van a menekült és a befogadó közösségével.

48 A 13. projekt végrehajtó partnere azonban nem készített sebezhetőségi tanulmányt az általa végrehajtott települési infrastrukturális projektekhez. Egy nemzeti fejlesztési és beruházási bank az önkormányzatokkal konzultálva, a menekültek beáramlása miatt megnövekedett népesség alapján döntött az infrastrukturális beruházások prioritásairól.

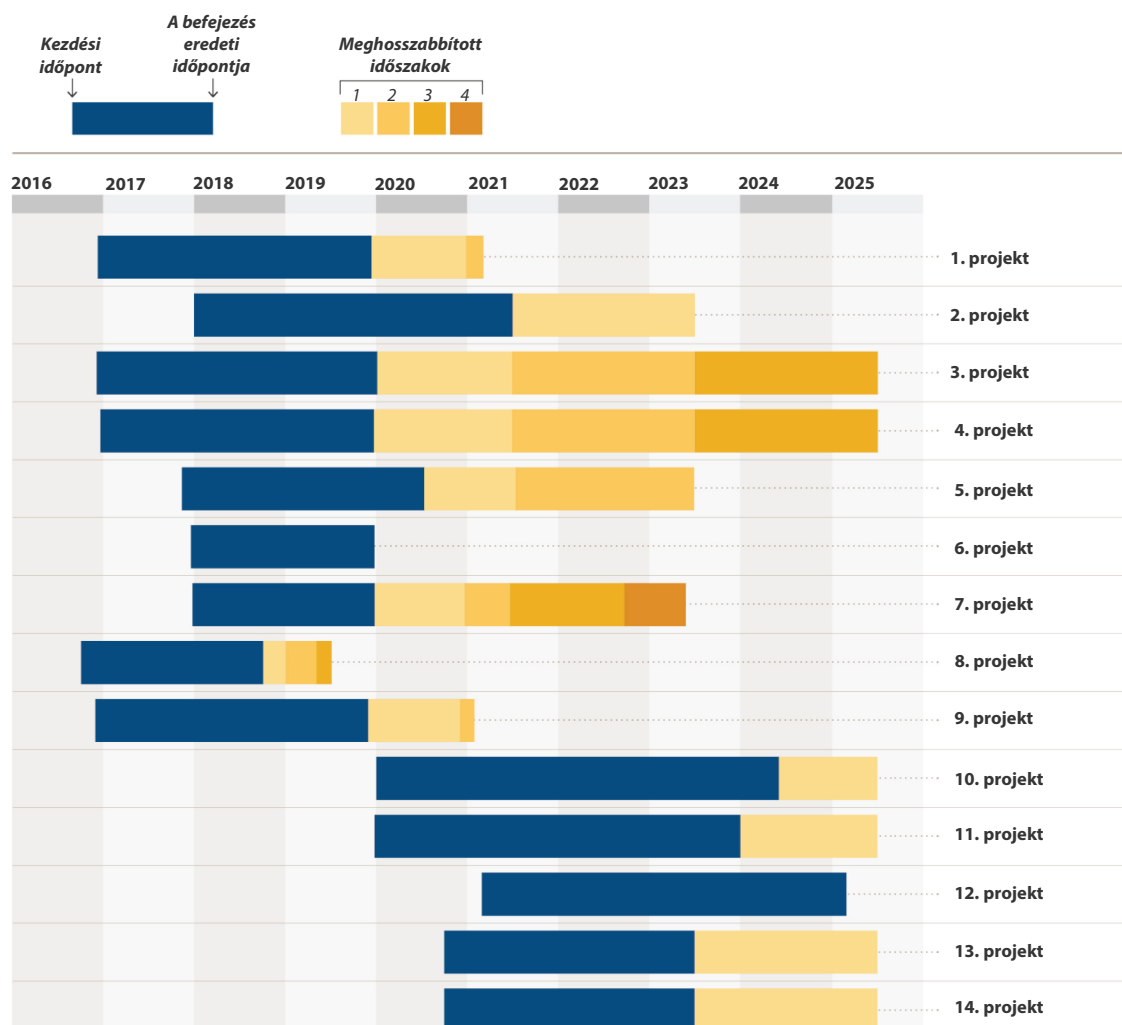
A projektek végrehajtása különböző okokból jelentős késedelmet szenvedett

Végrehajtás

49 Amint alább bővebben is kifejtjük, a mintánkban szereplő valamennyi projekt – egy kivételével – jelentős késedelmet szenvedett a végrehajtás során (lásd: [5. ábra](#)). A második részletből finanszírozott projektek közül soknak még 2021-ig sem kezdődött meg a végrehajtása, noha már 2018–2019-ben el kellett volna indítani azokat. Hasonlóképpen, az első részletből finanszírozott projektek között is voltak olyanok, amelyek még 2023 végéig sem zárultak le. A 2023. februári földrengések miatt egyes – főként települési infrastrukturális – projektek nem fognak az eredeti terveknek megfelelően 2025 közepéig befejeződni. Az egyes projektek késedelmének okait a [VII. melléklet](#) mutatja be.

5. ábra. Késedelmek a projektek végrehajtásában

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

50 Az infrastrukturális projektek esetében a késések leggyakoribb okai a következők voltak: a tervek módosítása (a földrengésről szóló 2018. évi új török rendelet miatt), a török lírának az euróval szembeni 2018. évi leértékelődése (ami miatt a projektköltségvetéseket tovább lehetett felhasználni, így a projektek nagyobbak lettek és hosszabb megvalósítást igényeltek), a feltárások során felmerülő strukturális problémák, a Covid19-világjárvány és az, hogy új pályázati eljárásokat kellett lefolytatni. A hatayi és kilisi kórházak építésére irányuló 2. és 5. projekt esetében ezt a késedelmet részben el lehetett volna kerülni, ha a végrehajtó partner alaposabban felülvizsgálta volna az eredeti tervet (pl. geológiai felmérést végzett volna).

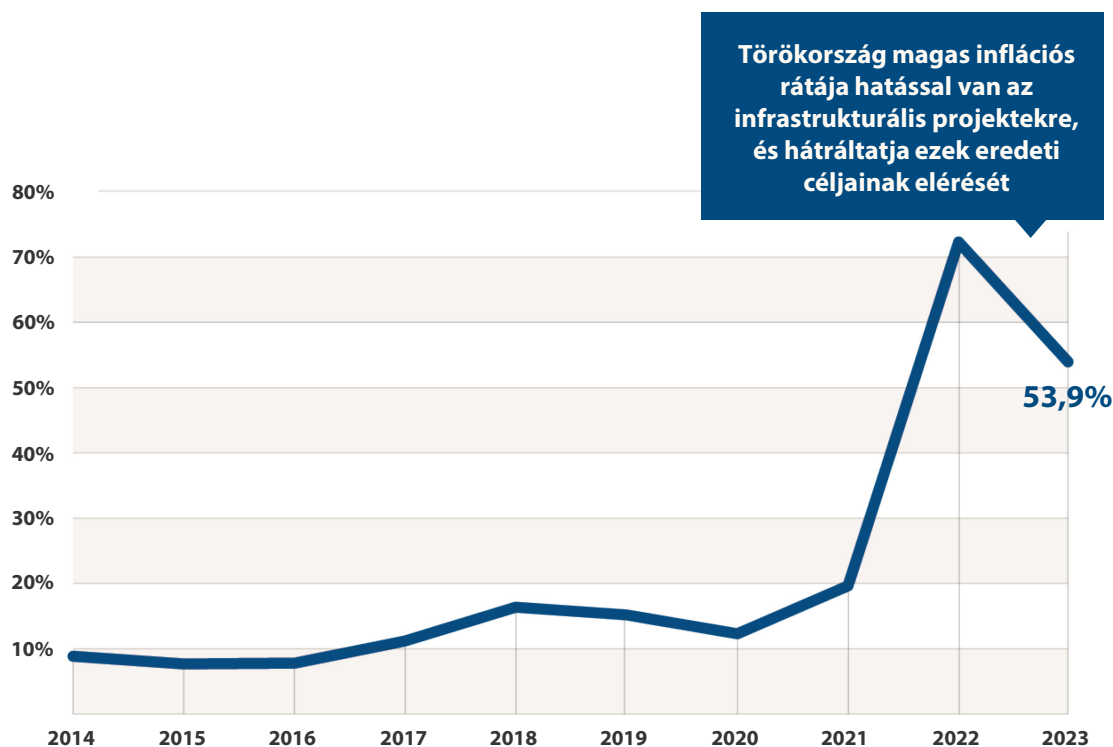
51 A társadalmi-gazdasági támogatási projektek (6., 7., 11. és 14. projekt) esetében a késedelmek elsősorban a kezdeti szakaszban tapasztalt munkaerő-felvételi problémáknak, a Covid19-világjárványnak, a török kormány vonakodásának és a gazdasági válságnak voltak betudhatóak.

Költségvetés-végrehajtás

52 A magas törökországi infláció miatt (lásd: **6. ábra**) számos infrastrukturális projekt jelenleg nem rendelkezik a célkitűzései eléréséhez szükséges költségvetéssel.

Az érintett projektek a két települési infrastrukturális projekt, a SHIFA projekt és az iskolaépítési projektek. Egyelőre nem lehet tudni, hogy csökkentik-e e projektek hatókörét, vagy elérhető lesz-e kiegészítő finanszírozás a fennmaradó FRIT-alapokból, illetve a végrehajtó partnerek hitelkomponensének növelése révén.

6. ábra. Infláció Törökországban (2014–2023)

Forrás: Európai Számvevőszék, a Török Statisztikai Intézettől származó adatok alapján.

Korrektív intézkedések

53 Ahol késésre került sor, a Bizottság megvizsgálta azok okait, és megtette a szükséges korrektív intézkedéseket. A késedelmeket számos esetben olyan problémák okozták, amelyeket nem lehetett rövid időn belül kezelni: a földrengésről szóló új rendelet, a török líra leértékelődése, a Covid19-járvány és a gazdasági válság. A 2023. évi földrengéseket sem lehetett előre megjósolni. Egyes projektek (**6. és 12. projekt**) esetében azonban a Bizottság, ha időben teszi, eredményesebben avatkozhatott volna be.

A Bizottság nem értékelte szisztematikusan, hogy ésszerűek voltak-e a projektköltségek

A végrehajtó partnerek kiválasztása

54 A Bizottság két irányítási módot alkalmaz a projektek végrehajtása során:

- a) az egyik a közvetett irányítás, amely esetében a projekteket ENSZ-ügynökségek, nem kormányzati szervezetek és civil társadalmi szervezetek hajtják végre;
- b) a másik a közvetlen irányítás, ahol a projekteket a török kormány hajtja végre.

55 A közvetett irányítás keretében végrehajtott projektek esetében a Bizottság pályázati felhívásokat tett közzé, és értékelte a pályázók adminisztratív, műszaki és pénzügyi kapacitását. További támogathatósági kritériumként a Bizottság a közvetett költségek projektpályázatokban feltüntetett százalékos arányát is figyelembe vette. A második FRIT-részlet során jelentős erőfeszítések történtek a közvetett költségek csökkentésére (lásd: [25.](#) és [26.](#) bekezdés). Ez lehetővé tette, hogy több forrás kerülhessen közvetlenül a végső kedvezményezettekhez.

56 A PICTES és a SIHHAT projekt esetében az egyetlen lehetséges végrehajtó partnerek a török minisztériumok voltak. Megállapítottuk, hogy a minisztériumok elegendő operatív és pénzügyi kapacitással rendelkeztek a vizsgált projektek végrehajtásához. A Bizottság úgy véli, hogy tovább javíthatná a költséghatékonyságot, ha még több feladatot ruháznának át a török kormányra. Ez azonban a jelenlegi politikai környezetben nem megvalósítható (lásd: [24.](#) bekezdés).

57 Megállapítottuk, hogy valamennyi végrehajtó partner elegendő igazgatási, operatív és pénzügyi kapacitással rendelkezett a vizsgált projektek végrehajtásához. Az oktatási infrastruktúrával kapcsolatos [4. projekt](#) esetében azonban a végrehajtó partner közbeszerzési eljárásaira nézve az igazgatási megállapodás aláírásának időpontjáig, sőt a pályázati eljárás megkezdéséig sem végeztek pillérértékelést.

A projektköltségek értékelése

58 Az infrastrukturális projektek (iskolák, települési infrastruktúra és kórházak) esetében az uniós külképviselet részletesen ellenőrizte a végrehajtó partner által javasolt költségvetést a Török Hivatalos Közlönyben közzétett négyzetméterenkénti referenciaárak alapján.

59 A többi kiemelt ágazatban azonban a Bizottság nem értékelte szisztematikusan a projektköltségek (az eredeti költségvetés és a kiegészítések) észszerűségét. Több projekt (1., 6., 8., 9. és 14. projekt) esetében nem áll rendelkezésre igazoló dokumentum arra vonatkozóan, hogy a Bizottság vagy az uniós külképviselet részletesen elemezte volna a projekt költségvetését (pl. a költségeket alátámasztó igazoló dokumentumokat kért volna a végrehajtó partnerektől). Emellett az uniós külképviselet nem elemezte részletesen a tevékenységek költségeit, csupán a végrehajtó partnerek által adott magyarázatokat vette alapul (6., 7., 8. és 11. projekt). Ezenkívül a Bizottság nem vetette össze a különböző projektek hasonló költségeit, és az egy kedvezményezettre jutó költséget sem számította ki. Ez kockázatot jelent a projektek hatékonyságára nézve.

60 A Bizottság továbbá nem végzett ellenőrzéseket a költségek tényleges észszerűségének ellenőrzésére a projektek végrehajtása során. A legtöbb projekt esetében – kettő kivételével – külső könyvvizsgáló céget bíztak meg a kiadások ellenőrzésével. Az uniós külképviseletek projektmenedzserei azonban nem kérték be, illetve nem vizsgálták meg rendszeresen az ellenőrzési jelentéseket.

Az igazgatási költségek értékelése

61 Nincs bizonyíték arra, hogy a Bizottság felmérte volna az igazgatási költségek észszerűségét. Bár a Bizottság a második részletben a teljes projektköltség 7%-áról 4%-ára csökkentette a közvetett költségek felső határát (lásd: **1. háttérmagyarázat**), még mindig nem dolgozott ki kiválasztási kritériumokat annak értékelésére, hogy ez a határérték minden egyes projekt esetében megfelelő-e. A közvetett költségek a FRIT második részlete esetében csökkentek, és – figyelembe véve a végrehajtó partnerek által elvégzendő tevékenységeket – összességében észszerűnek tűnnek.

62 Noha már közel 7%-os közvetett költséggel számoltak, a PICTES költségvetése más költségeket is finanszírozott, amelyeket a kiadások ellenőrzését végző külső ellenőr nem ítélt elszámolhatónak. Ilyen költségek voltak többek között a túlórák, a napidíjak és a minisztériumi személyzet közlekedési támogatásai, amelyek összesen 1,7 millió eurót tettek ki. Ezeket a kiadásokat ugyanakkor a Bizottság vissza tudta fizettetni.

63 A PICTES finanszírozása a PIKTES II és a PIKTES+ projektek révén folytatódhatott. Több tanári szerződést azonban nem hosszabbítottak meg, hanem felmondták azokat, és végkielégítést fizettek a tanároknak. A PIKTES II és a PIKTES+ indulását követően ugyanezek a tanárok azonnal „új” szerződéseket kaptak ugyanezen tevékenységekre vonatkozóan. A különböző PICTES-projektek között nem volt szünet. A végkielégítések összege 8,4 millió euró (a PICTES-ről a PIKTES II-re való áttérés esetében), illetve 11,2 millió euró volt (a PIKTES II-ről a PIKTES+-ra való áttérés esetében). Ezt az eljárást a török munkajog tiltja. Megállapításaink alapján a Bizottság megkísérelte visszafizettetni az összegeket a minisztériummal. A Bizottság 2023 augusztusában levelet küldött 8,4 millió euró visszafizetését kérve a minisztériumtól, amely elutasította a kérelmet. Még nem világos, hogy a Bizottság vissza tudja-e fizettetni a jogellenes végkielégítések címén kifizetett 19,6 millió eurót, és ha igen, hogyan.

A tervezett outputok eddig megvalósultak, de hatásukkal és fenntarthatóságukkal nem foglalkoztak kellőképpen

64 Felmértük, hogy megvalósultak-e a tervezett outputok és végeredmények, és hogy a Bizottság biztosította-e azok fenntarthatóságát. Megvizsgáltuk továbbá, hogy a 2023. februári földrengéseket követően a Bizottság hogyan irányította a FRIT-projekteket, és értékeltük a földrengés projektekre gyakorolt hatásának enyhítése érdekében hozott intézkedéseket. Az alábbi bekezdésekben a következőket vizsgáljuk:

- a) a mintában szereplő projektek elérték-e (vagy valószínűleg elérik-e) a várt eredményeket (outputok és végeredmények);
- b) a nyomonkövetési keret megbízható mennyiségi és minőségi információkat rögzített-e;
- c) a Bizottság eredményesen avatkozott-e be a 2023. évi földrengéseket követően;
- d) a Bizottság biztosította-e a projektek fenntarthatóságát.

Bár a projektek során megvalósultak az outputok, a hatásra kevés hangsúly került

Eredmények

65 A *VIII. melléklet* a projektek értékelését mutatja be a kielégített szükségletek, az időszerűség, a költséghatékonyság, a nyomon követés, az eredmények és a fenntarthatóság tekintetében. Összességében a tervezett outputok megvalósultak, de a projektek hatását nem mérték megfelelően. Amennyiben lehetséges volt, a Bizottság és a végrehajtó partnerek korrekciós intézkedéseket hoztak a késedelmek minimalizálása, illetve enyhítése érdekében. Általában ok-okozati összefüggés áll fenn a projekttevékenységek és a megvalósult eredmények között.

Oktatás

66 A legtöbb output az oktatási ágazatban valósult meg: előregyártott elemekből álló, illetve szilárd szerkezetű iskolaépületek épültek fel és részben működnek is. Az elkészült iskolákat (3. és 4. projekt) integrálták a török nemzeti oktatási rendszerbe. A PICTES projekt keretében a tanulók iskolai felszerelést és tanszereket kaptak, és elegendő tanárt vettek fel ahhoz, hogy minőségi oktatást biztosítsanak mind a szíriaiak, mind a befogadó közösségek számára. Az ideiglenes oktatási központokat bezárták, és a gyermekeket áthelyezték a török állami iskolákba.

67 Ellenőrző látogatásunk során hét PICTES iskolát (*1. kép*) kerestünk fel, és megállapítottuk, hogy valamennyi iskolában tanul annyi szíriai állampolgár, amennyi a PICTES-finanszírozásra való jogosultsághoz szükséges. Egyes tényezők azonban feszültséget okoztak a diákok között, ugyanis kezdetben például csak a szíriai diákok számára biztosították az irodaszereket és az ingyenes közlekedés lehetőségét. Két iskola ezért kezdeményezte, hogy indítsanak társadalmi kohéziós tevékenységeket (például tudományos vásár vagy művészeti kiállítás szervezése). Negatív fejlemény, hogy öt iskolában az erre a célra vásárolt társjátékokat és sportfelszereléseket alig használták, illetve még mindig eredeti csomagolásukban tárolták (*2. kép*).

1. kép. PICTES iskolák Adanában (balra) és Izmirben (jobbra)

Forrás: Európai Számvevőszék.

2. kép. PICTES iskola – eredeti csomagolásban tárolt asztaltenisz-felszerelés

Forrás: Európai Számvevőszék.

68 Kilenc, a FRIT által finanszírozott iskolai projektek keretében újonnan épített iskolát kerestünk fel (amelyek közül hét már működött), és ezekben mind a tanárok, mind a tanulók körében magas szintű volt az elégedettség. Három iskola – noha csak 2019-ben vagy 2020-ban nyitották meg őket – nem volt megfelelően karbantartva. Minden iskola fel volt szerelve új fűtési rendszerekkel, központi szellőztető- és légkondicionáló rendszerekkel, hangrendszerekkel és biztonsági rendszerekkel. A műszaki berendezések azonban a hozzáértő műszaki személyzet hiánya miatt egyik iskolában sem működtek megfelelően. A szelektív hulladékgyűjtőket (**3. kép**) szintén nem gyakran használták, mivel az önkormányzat nem gyűjtötte automatikusan a hulladékot.

71 Ezért nem tudtuk felmérni, hogy a PICTES projekt milyen hatást gyakorolt a menekült gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálására és az abban való sikeres részvételére. Az iskolaépítés kedvezményezettre gyakorolt hatását sem tudtuk értékelni. Megjegyezzük azonban, hogy a kilenc általunk felkeresett iskola közül (lásd: 68. bekezdés) csak kettő szerepelt a PICTES projektben. Ahhoz, hogy egy iskola jogosult legyen a PICTES-támogatásra, legalább 40 menekült gyermeknek kell beiratkoznia. Az újonnan épült iskolák hasznát ezért elsősorban a befogadó közösségek élvezték, nem pedig a menekültek, akik elvben a támogatás fő kedvezményezettjei.

Egészségügy

72 A FRIT keretében finanszírozott két kórház sikeresen elkészült, és a földrengésről szóló rendeletnek is megfelelt. A betegekre vonatkozó adatok azt mutatták, hogy mindkét kórházat nagy számban igénybe vették török és szír páciensek is. Megállapításunk szerint minden berendezést leszállítottak, és a minisztérium elegendő személyzetet biztosított. Hatayban és Kilisben egyértelmű ok-okozati összefüggés állt fenn a kórházak építése és a megnövekedett fizikai egészségügyi ellátási kapacitás között (4. kép).

4. kép. A hatayi kórház (balra) és a kilisi kórház (jobbra)

Forrás: Európai Számvevőszék.

73 A SIHHAT II projekt során a migránsok számára létrehozott egészségügyi egységek száma 2021-ig elegendő volt a menekültek szükségleteinek kielégítéséhez. 2022 óta azonban a menekültek száma meghaladta a számukra létrehozott egészségügyi egységek kapacitását. Az egészségügyi központok emellett arra is lehetőséget biztosítottak a szíriaiaknak, hogy háziorkosként, belgyógyászként, nőgyógyászként vagy gyermekorvosként dolgozzanak. Egyéb esetekben a török állampolgárság megszerzése és az egyenértékűségi vizsga letétele nélkül nem dolgozhatnak a török egészségügyi rendszerben.

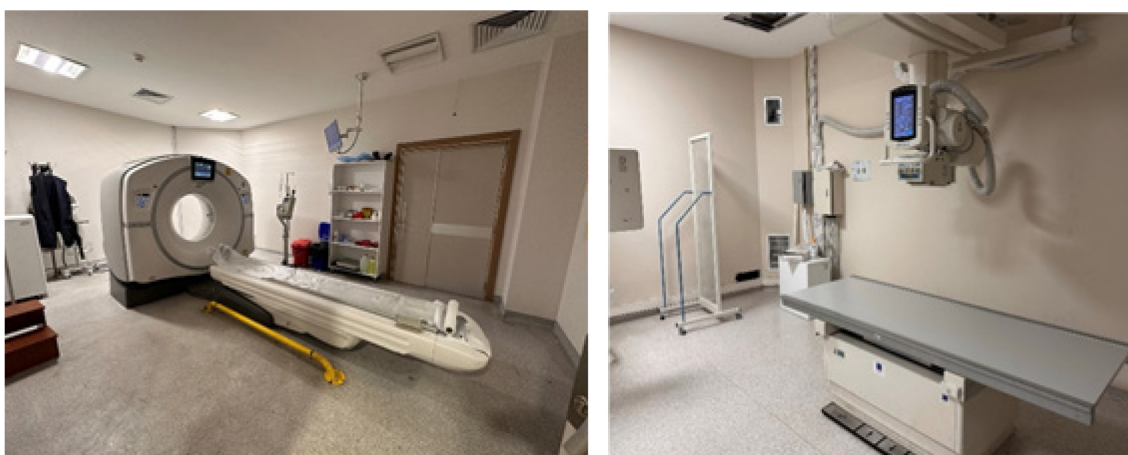
5. kép. Váróterem az ankarai Migráns Egészségügyi Központban (balra) és oktatási terápia célú helyiség az adanai Közösségi Mentális Egészségügyi Központban (jobbra)

Forrás: Európai Számvevőszék.

74 Látogatásunk alátámasztotta, hogy az épületeket és a felszereléseket megfelelően karbantartották, elegendő személyzet van jelen, és mind a török, mind a szíriai betegek elégedettek voltak a kapott egészségügyi szolgáltatásokkal (**5. kép** és **6. kép**). A betegekkel készített interjúk során megtudtuk, hogy az egészségügyi szolgáltatások igénybevételekor a szíriaiak úgy érezték, hogy a törökökkel egyenlő bánásmódban részesülnek.

6. kép. MRI (Hatay) és CT (Kilis)

Forrás: Európai Számvevőszék.

Társadalmi-gazdasági támogatás

75 A FRIT kiemelt területei közül a társadalmi-gazdasági támogatás a legkevésbé fejlett. A török kormány nem rendelkezik a menekültek kapcsán átmenetre vonatkozó stratégiával. A kormány emiatt kevés figyelmet fordít a keresleti oldalra, azaz arra, hogy rendelkezésre állnak-e munkahelyek a menekültek számára, és ha igen, mely ágazatokban. Emellett a menekültek társadalmi-gazdasági szükségleteinek kielégítését célzó bizottsági intézkedések is főként kínálatorientáltak (pl. a menekülteknek szóló képzési tevékenységek szervezése).

76 A végrehajtó partnerek két projekt esetében végeztek munkaerőpiaci elemzést. Ezt azonban nem – vagy legalábbis nem megfelelően – használták fel a célcsoportoknak nyújtandó képzés megszervezéséhez (lásd: **45.** bekezdés). Ezen túlmenően az egyik projekt időtartama mindössze 2 év volt, míg a felsőoktatási alapképzés 4 évig tart. Két másik projekt nem összpontosított kellőképpen a menekültekre, és közülük az egyik végén a tanúsítványt elnyerő résztvevők között több volt a befogadó közösségek tagja, mint a szíriai.

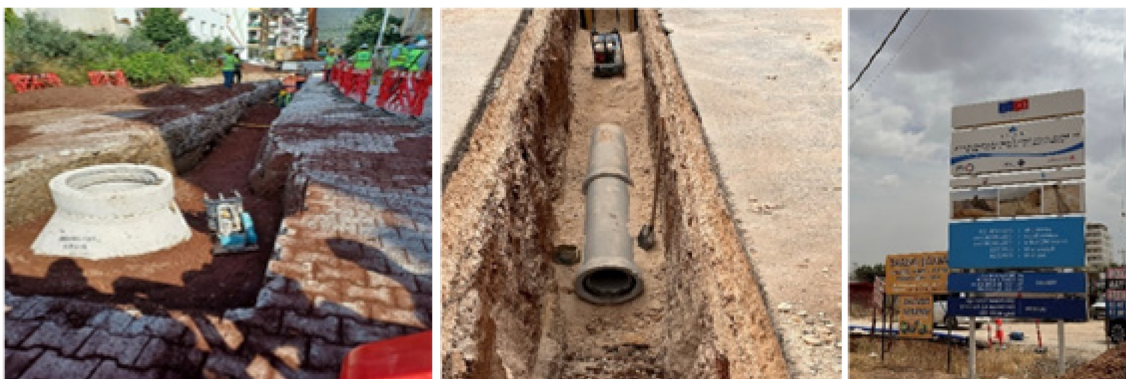
77 A munkahelyteremtés célja, hogy kilépési stratégiát biztosítson az ESSN-projekt számára. Arról azonban nem áll rendelkezésre adat, hogy a török kormány hány munkavállalási engedélyt adott ki szíriaiaknak 2021 óta, illetve hány szíriai kezdte meg saját üzleti tevékenységét a FRIT eszközből nyújtott finanszírozás kezdete óta.

78 Emellett, mivel a korábbi diákok pályáját nem követték nyomon, a projektek befejezését követően általában azt sem lehetett megállapítani, hogy közvetlenül a projektek után vagy alatt találtak-e állást.

Települési infrastruktúra

79 A két települési infrastrukturális projekt esetében az építkezés csak néhány helyszínen kezdődött meg kevéssel az ellenőrzésünk előtt (**7. kép**). Ezért túl korai lett volna értékelni, hogy sikerült-e eredményeket elérni. Törökországban azonban a projektköltségvetéseket és a tenderek szervezését a növekvő építőanyagárak, az ingadozó árfolyamok és a magas infláció (lásd: **6. ábra**) is befolyásolja, és ez várhatóan a jövőben is így lesz. A projektek hatóköre ezért várhatóan szűkülni fog (hacsak nem találnak további finanszírozást), ez pedig a célkitűzések elérését is befolyásolja. Emellett a földrengések miatt további 1–2 évvel is eltolódhat a megvalósítás.

7. kép. Osmaniye (balra) és Sanliurfa (középen és jobbra) – Szennyvízelvezetés

Forrás: Európai Számvevőszék.

Monitoring

80 Az uniós külképviselet, a végrehajtó partnerek, a külső könyvvizsgáló cégek és a SUMAF csapata látogatásokat tettek a FRIT eszköz keretében finanszírozott projektek nyomon követése céljából. A projekteredmények méréséhez az igazgatási megállapodás részét képező, „logikai keretmátrix” néven ismert tervezési dokumentumokban meghatározott célokat vették alapul. A mutatók azonban többnyire kvantitatívak voltak, így könnyebb volt az outputokat, mint a végeredményeket mérni.

81 A társadalmi-gazdasági projektek logikai keretmátrixa gyakran nem segítette elő a projektek hatásának mérését, mivel azok elsősorban a képzettségre beiratkozott résztvevők számára összpontosítottak, nem pedig a felsőfokú végzettséggel rendelkezők vagy a létrehozott munkahelyek számára.

82 Hiányosságokat állapítottunk meg a SHIFA-projekt logikai keretmátrixában is, mivel a mutatók nem vették számításba, hogy a finanszírozás egy részét kizárólag a befogadó népesség számára különítették el. Valamennyi mutató a menekültekre vonatkozott, és egyik sem foglalkozott a projekt eredeti céljával, azaz a migráns egészségügyi központok bérleti és működési költségeinek csökkentésével. Emellett a 11. projekt logikai keretmátrixán belül az outputok/végeredmények nem voltak összhangban a projekttevékenységekkel, ezért nem voltak alkalmasak a hatékony nyomon követésre.

83 A helyszíni látogatások mellett az uniós külképviselet áttekintette a projekt első szakaszáról és az elért előrehaladásról szóló jelentéseket is, és pontosításokat kért a végrehajtó partnerektől. A SUMAF részletes ellenőrző látogatásokat tett a végrehajtó partnereknél, ajánlásokat tett, és ezek hasznosulását általában megfelelően ellenőrizte. Az egyik végrehajtó partner azonban kifogást emelt a SUMAF nyomon követése ellen, és nem fogadta el annak ajánlásait.

84 Két projekt kivételével a külső könyvvizsgáló cégek pénzügyi ellenőrzések révén mérték fel a kiadások támogathatóságát. Négy projekt esetében nem támogatható kiadásokat azonosítottak, és azokat visszafizettették.

Láthatóság

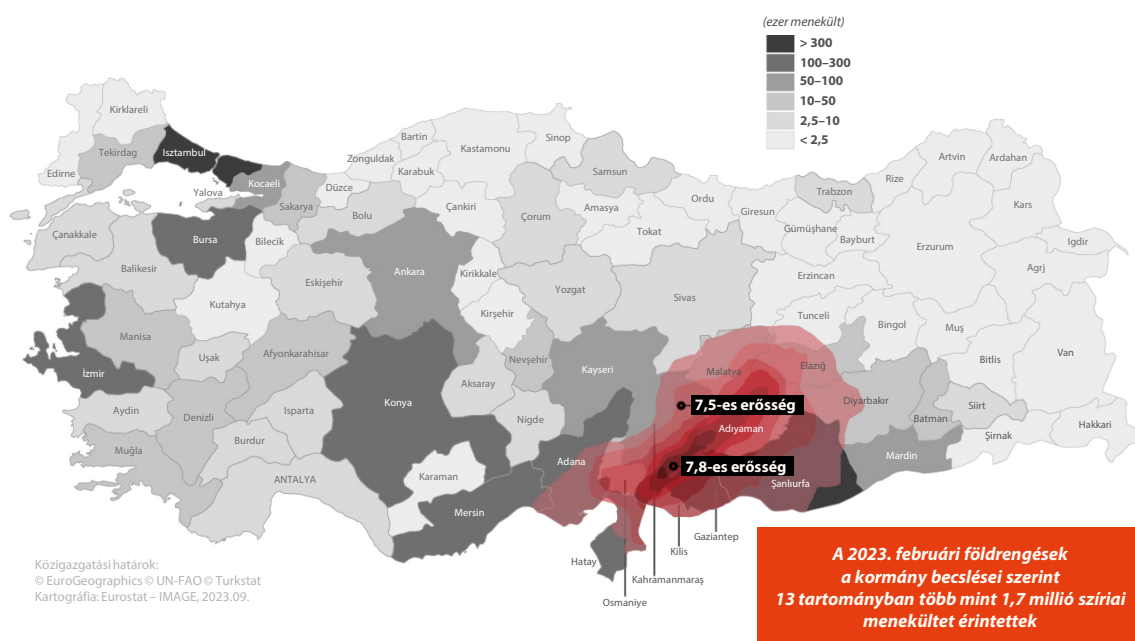
85 Valamennyi általunk vizsgált projekt esetében szerződésben állapodtak meg a láthatósági iránymutatásokról. A projekt végrehajtása során minden végrehajtó partner kommunikációs és láthatósági tervet küldött az uniós külképviseletnek. Ezek a tervek meghatározták az egyes célcsoportokat és az azokkal kapcsolatos kommunikációs tevékenységeket: többek között weboldalak, fényképek, videók készítését, újságcikkeket, promóciós tárgyakat, reklámkijelzőket, nyitó- és zárórendezvényeket.

86 Az elért eredményekről szóló jelentések részletesen áttekintették a láthatósági tervekhez képest elért eredményeket. Helyszíni látogatásunk során megállapítottuk, hogy a láthatósági szabályokat összességében megfelelően betartották.

A Bizottság gyorsan reagált a földrengésekre és kezelte azoknak a FRIT-projektekre gyakorolt hatását

87 2023 februárjában két pusztító földrengés rázta meg Törökország déli régióját és Észak-Szíriát (lásd: [7. ábra](#)). Az esemény rengeteg áldozatot követelt és óriási károkat okozott. Az uniós külképviselet gyorsan reagált, és igyekezett áttekintést kapni a FRIT-projektek által elszenvedett károkról és veszteségekről, ezért felkérte a végrehajtó partnereket, hogy nyújtsanak be a földrengésre vonatkozó hatásvizsgálati jelentést. Ez a jelentés áttekintette a földrengéseknek a folyamatban lévő tevékenységekre és az elérendő célokra gyakorolt hatását, és jelezte, hogy szükség van-e a költségvetés növelésére vagy a határidő meghosszabbítására.

7. ábra. A 2023. február 6-i földrengések hatása

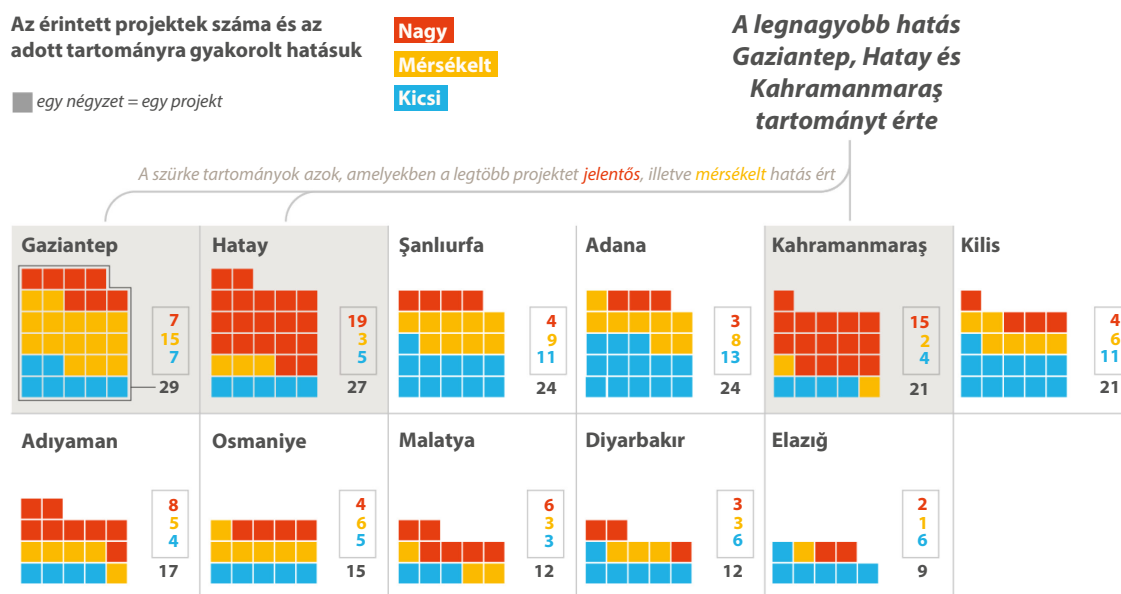
Forrás: Európai Számvevőszék, a Financial Times Limited 2023.02.09-i adatai alapján.

88 Az uniós külképviselet 2023. március közepéig elemezte ezeket a jelentéseket, amelyekből az derült ki, hogy a projektek eredeti tervek szerinti befejezéséhez 632,4 millió euró kiegészítő költségvetésre van szükség. A végrehajtó partnerek azonban már a földrengések előtt további 554 millió eurót kértek a magas infláció és az építési árak emelkedésének fedezésére. Ezek a kérelmek főként infrastrukturális projekteket érintettek. A földrengéseket követően két készpénztámogatási program (a CCTE és a kiegészítő szükséghelyzeti szociális védőháló (C-ESSN)) és egy mezőgazdasági foglalkoztatási támogatásra irányuló projekt szintén kiegészítő költségvetést igényelt.

89 Ellenőrzésünk időpontjáig valamennyi FRIT-finanszírozásra (az igazgatási költségek kivételével) már szerződést kötöttek. A 3 milliárd euró összegű kiegészítő előirányzatból azonban 350 millió euró még nem volt szerződésbe véve (lásd: **06.** és **23.** bekezdés). A török kormány azt javasolta, hogy ezeket a forrásokat hét projekt között osszák szét. E projektek közül azonban kettő egyenlő arányban irányul a síriaiakra és a befogadó közösségekre, míg a FRIT-finanszírozás elsősorban a menekülteket hivatott támogatni. A Bizottság 2023 végén végleges határozatot fogadott el a források elosztásáról.

90 A földrengések nagymértékben befolyásolták a projektek becsült időtartamát: a végrehajtó partnerek tájékoztatása szerint a 33 folyamatban lévő FRIT-projektből 20 esetben a határidőt 1–3 évvel meg kellett hosszabbítani. A 33 folyamatban lévő projekt közül a földrengés 9 esetben alacsony, 14 esetben mérsékelt, 10 esetben pedig jelentős hatást gyakorolt. A legnagyobb hatás Gaziantep, Hatay és Kahramanmaraş tartományt érte (lásd: **8. ábra**).

8. ábra. Projektek a földrengések által érintett tartományonként

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

91 Egyes települési infrastrukturális projektek a tisztviselők, az építőanyagok, a személyzet és a felszerelések korlátozott rendelkezésre állása miatt késedelmesen készültek el. Emellett 2022 óta megemelkedtek az építőanyagok, az energia és a munkaerő költségei, és a hatókör és a kialakítás módosítására is szükség volt.

92 Az oktatási infrastrukturális projektek azért szenvedtek késedelmet, mert a földrengéseket követően nehezebben lehetett kapcsolatot tartani az érintett hatóságokkal és korlátozottabban álltak rendelkezésre az erőforrások. A földrengés sújtotta régiókban leállították az építkezéseket és felfüggesztették az új iskolákkal kapcsolatos pályázatokat. Az építési költségek is növekedtek. Törökországban több iskola megrongálódott, illetve megsemmisült. A FRIT-projektek keretében épített iskolákat azonban a földrengésekre vonatkozó legutóbbi török rendeletnek megfelelően alakították ki, így azok nem szenvedtek el strukturális károkat.

93 Ilyen károk a kilisi és a hatayi kórházat sem érintették. Ez az építkezés során alkalmazott földrengéskár-mérséklési módszereknek volt köszönhető. A sürgős egészségügyi szükségletek kielégítése érdekében a kórházak növelték kapacitásaikat.

94 A SHIFA-projekt keretében felépítendő vagy felújítandó egészségügyi központok kétharmada földrengés sújtotta tartományokban volt található. A földrengések által okozott népességmozgások nyomán felül kellett vizsgálni a létesítmények és helyszínek rangsorolását.

95 A földrengések mind a PICTES, mind a SIHHAT projekteket nagymértékben befolyásolták. A földrengés sújtotta tartományokban bezárták az iskolákat; néhány iskola súlyosan megrongálódott, illetve megsemmisült, eszközök és felszerelések eltűntek. A SIHHAT projekt esetében a 102 (kibővített) migráns egészségügyi központból körülbelül 45 sérült meg. A projekt személyzetének és erőforrásainak segítségével a nem érintett egészségügyi létesítményekben hoztak létre ideiglenes egységeket. 2023 decemberéig több központot újra megnyitottak, 17 pedig átmenetileg továbbra is zárva maradt. Sajnos mindkét projekt esetében voltak olyan munkatársak, akik életüket veszítették a földrengések következtében.

96 A társadalmi-gazdasági támogatási projektek főként azért szenvedtek késedelmet, mert a projektkezdésményezettek részvétele megszakadt, a vállalkozások bezártak, illetve a migránsok más tartományokba költöztek tovább. Az egyetemi kurzusokat online formátumban folytatták. A készségfejlesztéssel kapcsolatos számos projekttevékenységet felfüggesztettek.

97 A földrengések miatt többletköltségvetést igénylő két készpénztámogatási program (CTE és C-ESSN) esetében (lásd: **88.** bekezdés) a török kormány azt javasolta, hogy a Bizottság a földrengések által kiszolgáltatott helyzetbe került befogadó népességre is terjessze ki ezt a támogatást. A DG ECHO ezért 12,25 millió euró egyszeri kifizetést folyósított a kiszolgáltatott helyzetben lévő török állampolgárok számára, elsősorban a társadalmi kohézió érdekében.

A Bizottság az infrastrukturális projektek fenntarthatóságáról gondoskodott, a társadalmi-gazdasági támogatásról azonban nem; a kiemelt oktatási és egészségügyi projektek fenntarthatósága egyelőre nincs biztosítva

98 A projektek fenntarthatósága nagyban eltér az egyes ágazatok között. Az **infrastrukturális** projektek fenntarthatóságát biztosították. A FRIT eszköz támogatásával épített iskolák és kórházak tulajdonjogát átruházták az illetékes minisztériumokra. A teljes kórházi személyzetet a török Egészségügyi Minisztérium biztosította, és jelenleg is ez a minisztérium fizeti a személyzet bérét, az épületek karbantartását, a felszereléseket és a működési költségeket. A Nemzeti Oktatási Minisztérium integrálta a FRIT-alapokkal épített iskolákat a török nemzeti oktatási rendszerbe. Az iskolák működési, bér- és karbantartási költségeit a nemzeti költségvetés fedezi.

99 Helyszíni látogatásunk alátámasztotta, hogy az épületek nem szenvedtek kárt, a berendezéseket és a helyiségeket megfelelően karbantartották, elegendő személyzet van jelen, és a betegek jelentős javulást tapasztaltak a minőségi egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés terén.

100 Azt is megerősítette továbbá, hogy az iskolák nem szenvedtek el strukturális károkat, elegendő tanár állt rendelkezésre, és hogy a finanszírozott tanszerek jelen voltak az iskolákban. Mind a tanulók, mind a tanárok igen elégedettek voltak, és úgy vélték, hogy javult az oktatási infrastruktúra minősége. Az iskolaépületekkel és a rendelkezésre bocsátott berendezésekkel kapcsolatban azonban több karbantartási problémát is megállapítottunk.

101 Az **oktatási** ágazatban a FRIT-projektek közül a PICTES a legmeghatározóbb. A PICTES keretében nem dolgoztak ki kivezetési stratégiát, a finanszírozás a PIKTES II-n és a PIKTES+ keretében folytatódott. A PIKTES+ 2025 októberéig tart, és egyelőre nem tartalmaz exitstratégiát. Kedvező fejlemény, hogy a projekt egyrészt növelte a török minisztérium felelősségvállalását, másrészt ki tudta használni annak meglévő struktúráit. Emellett a projektirányító csoport, a tartományi koordinációs csoportok és az iskolák kapacitásépítéséhez is hozzájárult. A PICTES projekt keretében fizetett tanárok közül többen közalkalmazotti státuszt kaptak.

102 Az **egészségügyi** ágazatban a FRIT-projektek közül a SIHHAT a legjelentősebb. A projekt keretében a migránsok számára épített (kibővített) egészségügyi központokat fokozatosan integrálták a török nemzeti rendszerbe. A SIHHAT I projektet azonban csak úgy lehetett fenntartani, hogy a finanszírozás folytatódott a SIHHAT II-n keresztül. Ez a projekt jelenleg nem fenntartható, mivel az egészségügyi központokban a fizetéseket, a felszerelést és bérleti költségeket továbbra is az IPA (III) eszközből kell fedezni a 2024 januárjában indult SIHHAT III keretében. A török hatóságok nem igazán kívánnak pénzügyi felelősséget vállalni a projektért, noha jelentős mértékben részt vesznek abban, és rendelkeznek az ehhez szükséges működési és pénzügyi kapacitással.

103 A SHIFA-projekt egyik célja a SIHHAT projekt fenntarthatóbbá tétele azáltal, hogy csökkenti a magántulajdonosoktól bérelt, SIHHAT-ból finanszírozott (kibővített) migráns egészségügyi központok számát. A SIHHAT projektköltségeinek legnagyobb részét azonban a fizetések teszik ki (SIHHAT I: 39%, SIHHAT II: 60%).

104 A **társadalmi-gazdasági támogatás** területén finanszírozott projektek kevesebb sikert könyvelhettek el a fenntarthatóság szempontjából. 15 FRIT-finanszírozású közösségi központ ugyanakkor – azután, hogy a FRIT-támogatás 2021 decemberében véget ért – más partnerektől származó forrásokból továbbra is biztosítani tudta a finanszírozást, így a tevékenységeket nem kellett megszakítani. Felkerestük az ankarai és az adanai közösségi központokat, és meggyőződünk róla, hogy azok továbbra is működőképesek és karbantartásuk is megfelelő. A társadalmi kohéziós tevékenységeket és a szakképzést a források elégtelensége miatt már nem tudták biztosítani. Összességében a kedvezményezettek elégedettek voltak a közösségi központok által nyújtott szolgáltatásokkal.

105 A projekt befejezését követően azonban nem követték nyomon annak a 76 vállalkozónak a helyzetét, akik e közösségi központokon keresztül vállalkozásalapítás céljából finanszírozásban részesültek. Látogatásunk előkészítése során a végrehajtó partner kérésünkre megpróbálta felvenni a kapcsolatot ezekkel a vállalkozókkal. Közülük 57 állította, hogy még mindig üzleti tevékenységet folytat. Ebből az 57-ből négyet kerestünk fel, akik közül kettőről kiderült, hogy (kezdeti) üzleti tevékenységével már felhagyott. Ez kételyeket vet fel a fennmaradó 53 vállalkozóra vonatkozó információk megbízhatóságával kapcsolatban.

106 A Bizottság emellett nem követte nyomon a társadalmi-gazdasági támogatás kedvezményezettjeit, hogy megállapítsa, találtak-e állást, alkalmazták-e a gyakorlatban a megszerzett szakmai készségeket, illetve még működtek-e induló vállalkozásaik (**2. háttérmagyarázat**). A Bizottság azt sem tudta, hogy a kedvezményezettek közül hányan illeszkedtek be formálisan a török gazdaságba, ezek ugyanis már kivonhatók a készpénztámogatási rendszerből. A képzés nyújtása nem értékarányos, ha a résztvevők túlnyomó többsége azt követően is munkanélküli marad.

2. háttérmagyarázat

A vállalkozóknál tett látogatások (6. projekt)

Két szíriai vállalkozót kerestünk fel, akik részt vettek vállalkozói tanfolyamokon, és pénzügyi támogatásban részesültek saját vállalkozásuk megalapításához.

Az első egy, a saját otthonában kialakított pékséget üzemeltetett. A kedvezményezett a támogatást sütőberendezések és a sütéshez szükséges termékek beszerzésére használta fel. Az ügyfélkör azonban a szíriai lakosságra korlátozódott, és azon belül a cukorbetegségben és a glutén-intoleranciában szenvedőkre. Ez meglehetősen szűk piaci résznek bizonyult, és így a vállalkozás nem volt pénzügyileg fenntartható, a kedvezményezett pedig nem keresett lehetőséget annak továbbfejlesztésére.

A második vállalkozó sikeres vállalkozást működtetett, amelynek tevékenysége diákok támogatása volt a magán-, illetve állami egyetemekre való jelentkezésben. A kedvezményezett a pénzügyi támogatást irodai felszerelések megvásárlására és a vállalat hivatalos cégnyilvántartásba vételére használta fel. A kedvezményezett jelentős nyereséget könyvelhetett el, és hat alkalmazottat is foglalkoztatott.

Felkértük a végrehajtó partnert, hogy ellenőrző látogatásunk előkészítése keretében kövesse nyomon az összes induló vállalkozást, mivel azt a FRIT-projekt részeként nem tette meg. A projekt 42 embernek nyújtott támogatást saját vállalkozás létrehozásához. Ezek közül alig 10 hónappal a projekt záródópontja (2019 decembere) után mindössze 24 (57%) működött. 2023 májusában már csak 11 vállalkozás folytatta tevékenységét. A végrehajtó partner a már nem működő vállalkozások csődjének fő okaként a Covid19-járványt és a földrengéseket nevezte meg.

107 Törökországban a nemzetközi munkaerőről szóló 6735. sz. törvény⁷ 4. cikke előírja, hogy a munkáltatóknak minden olyan szíriai menekültre számítva, aki számára munkavállalási engedélyt kérnek, legalább öt török állampolgárságú munkavállalót kell foglalkoztatniuk. A munkavállalási engedélyről szóló 6575. sz. rendelet⁸ 8. cikke továbbá kimondja, hogy az ideiglenes védelemben részesülő külföldiek száma nem haladhatja meg a török állampolgárok 10%-át a munkahelyen. Ez azt jelzi, hogy a nemzeti munkaerő előnyben részesül, és a partnerek nem szívesen kapcsolódnak olyan intézkedésekhez, amelyek hivatalosan támogatják a szíriaiakat a munkakeresésben. Ez kockázatot jelent a társadalmi-gazdasági támogatási projektek hatására nézve.

108 A FRIT által finanszírozott két települési infrastrukturális projekt még az építés nagyon korai szakaszában van, ezért még túl korai lett volna következtetést levonni azok fenntarthatóságáról. A földrengések további késedelmekhez fognak vezetni, mivel a terveket módosítani kellett, és felül kellett vizsgálni a projektek helyszíneit.

---

⁷ A nemzetközi munkaerőről szóló 6735. sz. törvény.

⁸ A munkavállalási engedélyről szóló 6575. sz. rendelet.

Következtetések és ajánlások

109 Megállapításunk szerint a Törökországi Menekülteket Támogató Eszköz (FRIT) a nehézségekkel teli helyzetben megfelelő támogatást nyújtott a menekülteknek és a befogadó közösségeknek. A Bizottság a 2018. évi ajánlásaink végrehajtása révén javította a FRIT irányítását. Valamennyi vizsgált projekt a kedvezményezettek szükségleteire irányult, bár a végrehajtás különböző okokból jelentős késedelmet szenvedett. A Bizottság ugyanakkor nem értékelt szisztematikusan a projektköltségek észszerűségét. A tervezett outputok eddig megvalósultak ugyan, de megállapítottuk, hogy a FRIT hatásának mérése nem megfelelő. A fenntarthatóságot mindeddig csak az infrastrukturális projektek esetében biztosították. Bár 2018 óta történt javulás, arra a következtetésre jutottunk, hogy a FRIT eszköz még ennél is jobb ár-érték arányt érhetett volna el, és jobban kimutatható hatást fejthetett volna ki.

110 A Bizottság végrehajtotta a 27/2018. sz. különjelentésben foglalt valamennyi ajánlásunkat, és ennek köszönhetően javult a FRIT irányítása. Ennek során nagyobb hangsúlyt fektetett a települési infrastruktúrára és a társadalmi-gazdasági támogatásra, csökkentette a finanszírozási eszközök számát és javította nyomonkövetési keretét, valamint a készpénztámogatási projektek hatékonyságát. A meglehetősen nehéz politikai környezetben a Bizottság arra törekszik, hogy egyes projekteket átadjon a török hatóságoknak, és javítsa a (nemzetközi) nem kormányzati szervezetek működési környezetét. A nemzeti hatóságok politikai akaratának hiányában azonban a Bizottság intézkedései nem fejthetik ki teljes mértékben hatásukat (16–33. bekezdés).

111 A mintánkban szereplő valamennyi projekt a menekültek és a befogadó közösségek szükségleteire irányult a különböző ágazatokban. A FRIT eszközből származó finanszírozás biztosította a pénzügyi források gyors elosztását, és jelentős beruházásokat tett lehetővé a nagyszámú menekült beáramlása miatt a meglévő egészségügyi, oktatási és települési infrastruktúrára nehezedő nyomás enyhítése érdekében (35–37. bekezdés). A kedvezményezettek szükségleteit megfelelően kezelték a projektek végrehajtása során, de a projektek méretének és a rendelkezésre álló finanszírozásnak a korlátai miatt nem lehetett minden kedvezményezett szükségleteit kielégíteni (38–48. bekezdés). Bár a legtöbb projektet időben jóváhagyták, végrehajtásuk különböző okokból jelentős késedelmet szenvedett. A projektek zöménél a Bizottság eredményesen és időben avatkozott be. A késedelmeket számos esetben olyan problémák okozták, amelyeket nem lehetett rövid időn belül kezelni (49–53. bekezdés).

112 A Bizottság a FRIT-projekteket közvetlen és közvetett irányítással, különböző típusú végrehajtó partnerek révén valósította meg (54–57. bekezdés). Hiányosságokat állapítottunk meg a projektköltségvetések és azok kiegészítéseinek Bizottság általi értékelésében: a Bizottság nem értékelte szisztematikusan a projektköltségek észszerűségét, nem hasonlította össze a különböző projektek hasonló költségeit, és nem számította ki a kedvezményezettenkénti költséget (58–60. bekezdés). Nem kérdőjelezte meg a Bizottság azt sem, hogy megfelelő-e az igazgatási költségekre megállapított felső határ (61–63. bekezdés).

1. ajánlás. A költségek értékelésének és nyomon követésének javítása

---

Fejlesztési projektjei hatékonyságának növelése érdekében a Bizottság:

- a) elemezze és dokumentálja szisztematikusan a költségvetésben tervezett projektköltségek észszerűségét, és biztosítsa, hogy releváns és összevethető költséginformációk álljanak rendelkezésre a projektvégrehajtás hatékonyságának nyomon követéséhez és demonstrálásához;
- b) hozzon intézkedéseket annak biztosítására, hogy a jövőbeli fellépések nyomon követése és értékelése jobban figyelembe vegye a költséghatékonyságot;
- c) rendszeresen rögzítse és elemezze a programok adminisztratív költségeire vonatkozó információkat. A Bizottság ezen információk felhasználásával hasonlítsa össze a projekteket és határozza meg a bevált gyakorlatokat, különösen a nagyértékű projektek esetében.

Megvalósítás céldátuma: 2024. december 31.

113 Összességében a tervezett outputok megvalósultak a különböző ágazatokban (65–79. bekezdés). Az oktatási ágazatban a legtöbb output teljesült, de nem lehetett felmérni, hogy a FRIT eszközből biztosított, a mintánkban szereplő finanszírozás milyen hatást gyakorolt a menekült gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálására és az abban való sikeres részvételére. Az iskolaépítés kedvezményezettekre gyakorolt hatását sem tudtuk értékelni, ami a török Nemzeti Oktatási Minisztérium által szolgáltatott szűkös adatoknak tudható be (15. és 69–71. bekezdés).

2. ajánlás. Oktatási adatok gyűjtése a török hatóságoktól a menekültekre és a befogadó közösségekre vonatkozóan

---

A Bizottság szerezzen hozzáférést a török hatóságoktól a menekültekre és a befogadó közösségekre vonatkozó adatokhoz az oktatási ágazatban (pl. a menekültek és a befogadó közösségek tanulói közötti arány iskolatípusonként, valamint a részvételre és az évet sikeresen teljesítőkre vonatkozó adatok), hogy javítani tudja az elszámoltathatóságot és a hatékonyságot az oktatási projektek nyomon követésében, és meg tudja határozni a vonatkozó FRIT-finanszírozás hatását.

Megvalósítás céldátuma: 2024. december 31.

114 A Bizottság megfelelő intézkedéseket vezetett be a FRIT-projektek végrehajtásának nyomon követésére. A projektekkel kapcsolatos beszámolási és nyomonkövetési kereteket azonban általában inkább az outputok, mintsem a végeredmények mérésére alakították ki. Ez megnehezíti a projektek hatásának mérését, különösen a társadalmi-gazdasági ágazatban (77. és 80–84. bekezdés).

3. ajánlás. A projektek által elért hatás mérésének javítása

A projektjei által elért hatás mérésének javítása érdekében a Bizottság működjön együtt a török hatóságokkal a következők érdekében:

- a) a FRIT eszközből finanszírozott valamennyi releváns projekt logikai keretmátrixának továbbfejlesztése, és ezen belül a hatások mérését lehetővé tevő kiindulási és célértékeket alkalmazó, egyértelműen meghatározott mutatók kidolgozása, ami lehetővé teszi az ellenőrző és értékelő látogatások során a projektek végeredményeinek és hatásainak értékelését;
- b) a projektek befejezését követő egy évig a projektkezdvezményezették helyzetének nyomon követése, amennyiben ez megvalósítható és a gyakorlatban elvégezhető.

Megvalósítás céldátuma: 2026. június 30.

115 2023 februárjában két pusztító földrengés történt Törökország déli részén és Észak-Szíriában, ami számos áldozatot követelt és hatalmas károkat okozott. A földrengések jelentős hatást gyakoroltak a FRIT-projektek végrehajtására. A Bizottság azonban gyorsan és hatékonyan elemezni tudta a FRIT-projektekre gyakorolt lehetséges hatásokat (87–97. bekezdés).

116 A Bizottság biztosítani tudta az infrastrukturális projektek fenntarthatóságát is. Más ágazatok projektjei esetében azonban nem dolgoztak ki fenntarthatósági stratégiát, így ezek fenntarthatósága kevésbé volt biztos (**98–108.** bekezdés).

4. ajánlás. A projektek fenntarthatóságának növelése

A FRIT eszközből biztosított finanszírozás kedvezményezettekre gyakorolt hatásának maximalizálása érdekében a Bizottság:

- a) kezdeményezzen vitát a tagállamokkal és a török hatóságokkal a fenntarthatóság biztosításának módjáról. Ennek kapcsán térjen ki az egyes FRIT-projektekre vonatkozó stratégiára és egy egyértelmű átadás-átvételi kézikönyvre, amely időpontokat is tartalmaz. A stratégia terjedjen ki az egyes projekttevékenységek jövőbeli finanszírozására, a végrehajtó partnerek műszaki kapacitására és (adott esetben) a megfelelő karbantartásra;
- b) a projekt-zárójelentésekbe illesszen be egy, a tanulságok levonásával foglalkozó részt, amely tartalmazzon a projekt jövőbeli eredményeinek fenntarthatóságát segítő megállapításokat és ajánlásokat.

Megvalósítás céldátuma: 2027. december 31.

A jelentést 2024. február 27-i luxembourgi ülésén fogadta el a Bettina Jakobsen számvevőszéki tag elnökölte III. Kamara.

a Számvevőszék nevében

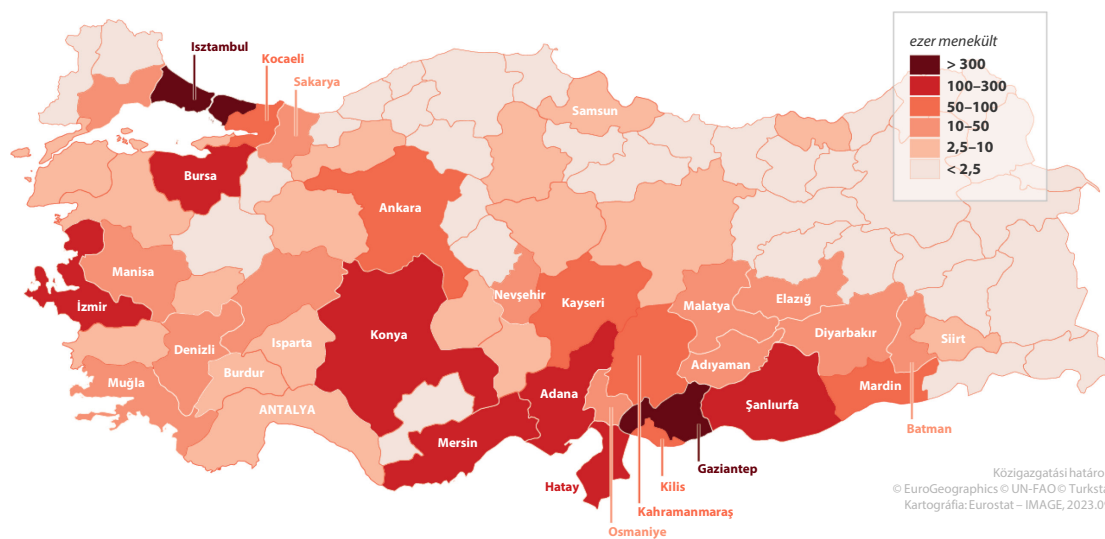
Tony Murphy
elnök

Melléletek

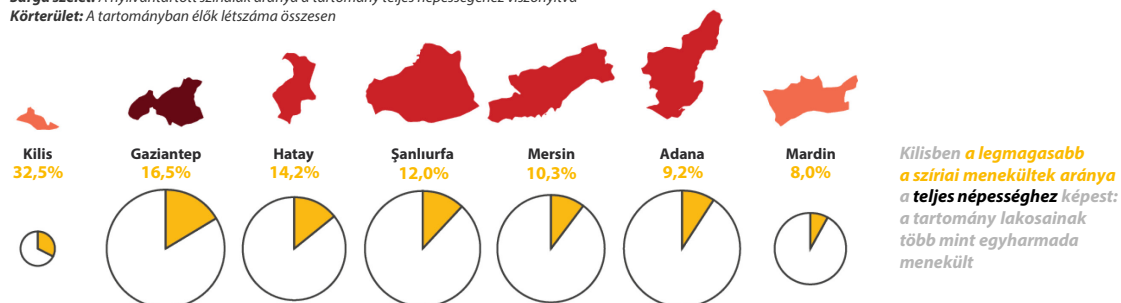
I. melléklet. A szíriai menekültek és menedékkérők tartományonkénti megoszlása Törökországban, 2023. december

A szíriai menekültek és menedékkérők tartományonkénti megoszlása Törökországban, 2023. december

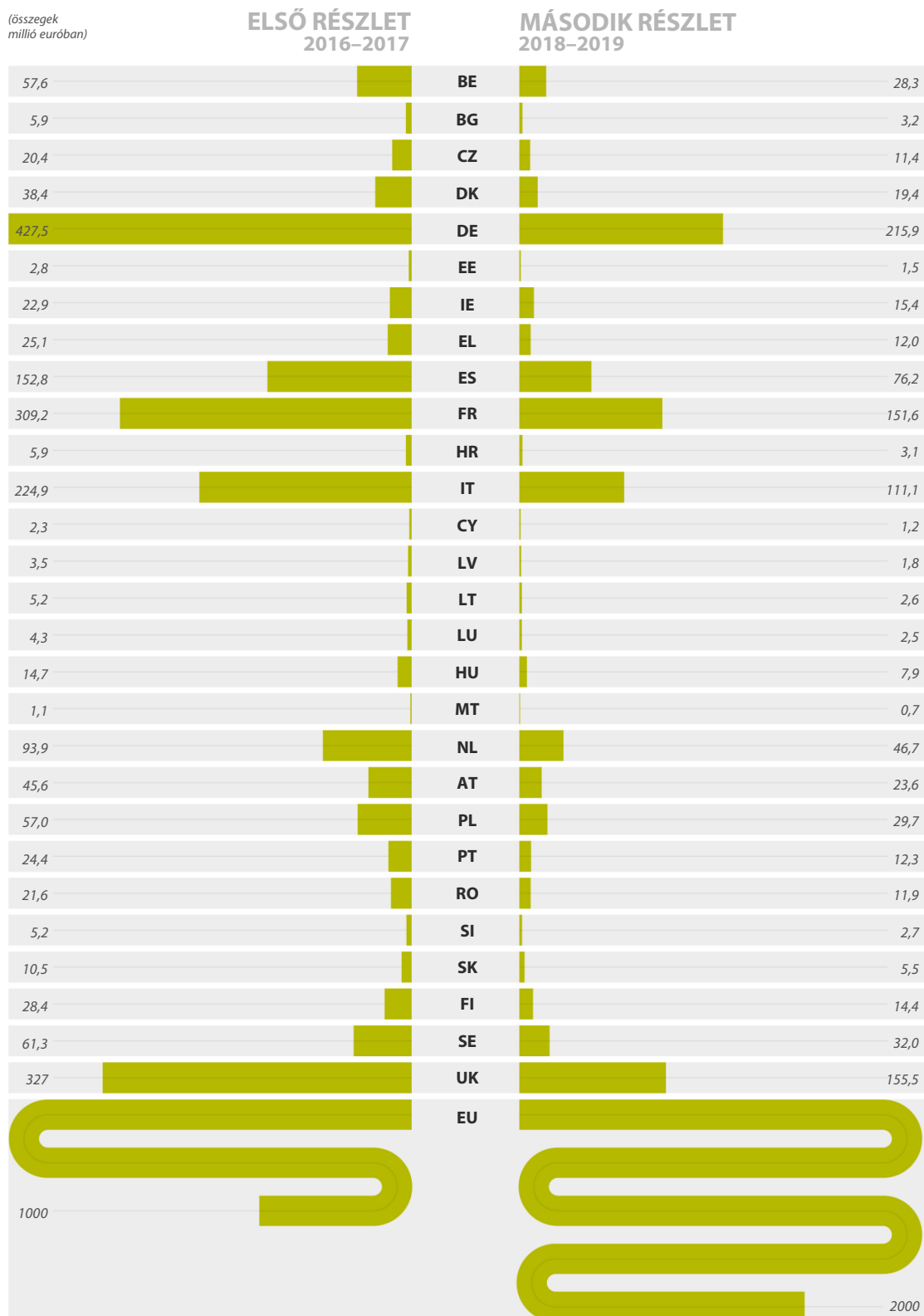
Nyilvántartásba vett szíriaiak aránya a tartományban élő teljes népességhez viszonyítva
(a legmagasabbtól a legalacsonyabb értékig)

Sárga szelet: A nyilvántartott szíriaiak aránya a tartomány teljes népességéhez viszonyítva
Körterület: A tartományban élők létszáma összesen

Forrás: Európai Számvevőszék, a törökországi Migrációt Kezelő Elnökség alapján.

II. melléklet. Az Európai Unió, a tagállamok és az Egyesült Királyság hozzájárulása a FRIT eszközhöz

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

III. melléklet. FRIT fejlesztési projektek

Az ellenőrzési mintánkban szereplő projektek

Részlet	Végrehajtó partner típusa	Prioritási terület	Leírás	Kezdési időpont	Záró időpont	Lekötött összeg (euró)	Folyósított összeg (euró)
1 Első részlet	Nemzetközi NGO	Oktatás	<i>A szíriai menekültek és a belső menekültek felsőoktatáshoz való hozzáférése Szíria konfliktus utáni újjépítésének és a befogadó közösségekbe való integrációnak az előkészítése érdekében</i>	2016.08.15.	2021.01.14.	5 969 655	5 969 655
	Nemzetközi NGO	Egészségügy, társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A szíriai válság által érintett öt országban élő menekültek és befogadó közösségek kiszolgáltatottságának kezelése</i>	2016.12.15.	2021.02.28.	32 399 356	32 399 356
	Nemzetközi NGO	Oktatás, szociális-gazdasági támogatás	<i>Building Tomorrow (BT) – Minőségi oktatás és megélhetési támogatás biztosítása az ideiglenes védelem alatt álló szíriaiak számára Törökországban</i>	2017.12.15.	2021.12.31.	17 280 000	16 910 166
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Oktatási infrastruktúra	<i>Tiszta energiára és energiahatékonyságra vonatkozó intézkedések az ideiglenes védelem alatt álló szíriaiakat befogadó törökországi közösségek számára</i>	2018.03.31.	2024.06.30.	40 000 000	39 800 000

Az ellenőrzési mintánkban szereplő projektek

Részlet	Végrehajtó partner típusa	Prioritási terület	Leírás	Kezdési időpont	Záró időpont	Lekötött összeg (euró)	Folyósított összeg (euró)
2	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Egészségügyi infrastruktúra	<i>Állami kórház építése Hatayban</i>	2018.01.01.	2023.06.30.	40 000 000	40 000 000
	ENSZ-szervezet	Oktatás	<i>Oktatási és védelmi program a kiszolgáltatott helyzetben lévő szíriai gyermekek, illetve a befogadó közösségekhez tartozó gyermekek számára Libanonban, Jordániában és Törökországban</i>	2018.01.01.	2019.04.30.	31 382 891	31 382 891
3	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Oktatási infrastruktúra	<i>Oktatás mindenki számára válság idején II.</i>	2016.12.05.	2025.06.30.	255 000 000	231 200 000
4	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Oktatási infrastruktúra	<i>A rezilienciát fejlesztő tevékenységekhez kapcsolódó oktatási infrastruktúra Törökországban</i>	2016.12.22.	2025.06.30.	150 000 000	150 000 000
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>Foglalkoztatási támogatás az ideiglenes védelem alatt álló szíriaiak és a befogadó közösségek számára</i>	2017.06.16.	2022.12.31.	50 000 000	50 000 000
	Helyi NGO	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A szíriai és iraki válság által érintett menedékkérők fokozott támogatása Törökországban</i>	2019.12.06.	2020.04.05.	9 937 867	9 937 867
	ENSZ-szervezet	Migrációkezelés	<i>A török parti őrség kutatási-mentési műveletek végzéséhez szükséges kapacitásának bővítése</i>	2016.08.22.	2018.02.21.	20 000 000	20 000 000
	ENSZ-szervezet	Oktatás	<i>Megtalált nemzedék: a szíriai válság kezelésére szolgáló uniós alap – UNICEF partnerséggel (hivatkozás: 12)</i>	2015.12.01.	2017.12.31.	36 950 286	36 950 286

Az ellenőrzési mintánkban szereplő projektek

Részlet	Végrehajtó partner típusa	Prioritási terület	Leírás	Kezdési időpont	Záró időpont	Lekötött összeg (euró)	Folyósított összeg (euró)
5	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Egészségügyi infrastruktúra	<i>Egészségügyi infrastruktúra Kilisben</i>	2017.11.13.	2023.06.30.	50 000 000	50 000 000
6	Nemzetközi NGO	Oktatás	<i>Felsőoktatás biztosítása az ideiglenes védelem alatt álló szíriaiak és a hátrányos helyzetű befogadó közösségek számára Törökországban</i>	2017.12.31.	2019.12.30.	4 860 615	4 860 615
	Nemzetközi NGO	Felsőoktatás	<i>HOPES – Szíriaiak számára nyújtott felsőoktatási és továbbképzési lehetőségek és perspektívák</i>	2016.04.26.	2020.08.25.	2 700 000	2 700 000
	ENSZ-szervezet	Egészségügy	<i>A Törökországban tartózkodó szíriai menekültek egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása</i>	2018.04.01.	2021.06.30.	11 204 202	11 204 202
	ENSZ-szervezet	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>Munkahelyteremtési és vállalkozási lehetőségek az ideiglenes védelem alatt álló szíriaiak és a befogadó közösségek számára Törökországban</i>	2018.02.01.	2023.01.31.	11 610 000	11 591 158
7	Nemzeti szervezet	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>Együttélés és közös munka: Az ideiglenes védelem alatt álló szíriaiak integrálása a török gazdaságba</i>	2018.12.26.	2023.05.25.	15 000 000	13 352 965

Az ellenőrzési mintánkban szereplő projektek

Részlet	Végrehajtó partner típusa	Prioritási terület	Leírás	Kezdési időpont	Záró időpont	Lekötött összeg (euró)	Folyósított összeg (euró)
8	Közintézmény	Oktatás	<i>PICTES I – A szír gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálásának előmozdítása</i>	2016.10.04.	2019.07.03.	300 000 000	297 838 560
	Nemzetközi NGO	Oktatás, szociális-gazdasági támogatás	<i>QUDRA – A szíriai menekültek, a belső menekültek és a befogadó közösségek rezilienciájának növelése a szíriai és iraki válságban</i>	2016.06.15.	2019.08.31.	18 207 812	18 207 812
9	Közintézmény	Egészségügy	<i>SIHHAT I – Az ideiglenes védelem alatt álló szír lakosság egészségügyi állapotának javítása és az ehhez kapcsolódó, a török hatóságok által biztosított szolgáltatások</i>	2016.12.01.	2021.01.31.	300 000 000	297 484 706
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A társadalmi és gazdasági kohézió növelése szakképzés révén</i>	2017.11.16.	2023.08.15.	50 000 000	48 550 000
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A gazdasági lehetőségek megerősítése kiválasztott tartományokban az ideiglenes védelem alatt álló szíriaiak és a befogadó közösségek számára</i>	2018.01.01.	2023.12.31.	5 000 000	5 000 000
	ENSZ-szervezet	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A szíriai nők és lányok, valamint a befogadó közösségek rezilienciájának megerősítése Irakban, Jordániában és Törökországban</i>	2018.02.01.	2021.01.31.	5 529 078	5 529 078
	Közintézmény	Migrációkezelés	<i>A 2016. március 18-i EU–Törökország nyilatkozat végrehajtásának támogatása</i>	2016.04.04.	2019.12.03.	60 000 000	60 000 000

Az ellenőrzési mintánkban szereplő projektek

Részlet	Végrehajtó partner típusa	Prioritási terület	Leírás	Kezdési időpont	Záró időpont	Lekötött összeg (euró)	Folyósított összeg (euró)	
	ENSZ-szervezet	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>TRP – A szíriai válság kapcsán Törökország rezilienciájára irányuló UNDP-projekt</i>	2018.02.01.	2023.06.30.	50 000 000	50 000 000	
10	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>Mezőgazdasági foglalkoztatási támogatás menekültek és török állampolgárok számára a piaci kapcsolatok megerősítésére irányuló projekt révén</i>	2020.09.29.	2025.06.30.	50 217 751	33 480 000	
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Települési infrastruktúra	<i>Vízellátási és szennyvízrendszerek építése és helyreállítása, valamint kapcsolódó „puha” intézkedések a vízgazdálkodás hatékonyságának javítása érdekében</i>	2020.01.01.	2025.06.30.	214 821 680	87 708 218	
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Oktatási infrastruktúra	<i>Oktatás mindenki számára válság idején III</i>	2019.08.10.	2025.12.31.	100 000 000	40 000 000	
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A magánszektor megerősítése a társadalmi és gazdasági kohézió előmozdítása érdekében Törökországban</i>	2020.12.21.	2025.12.20.	75 000 000	30 276 200	
	11	Nemzetközi szervezet	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>ENHANCER – A vállalkozói képességek fejlesztése a fenntartható társadalmi-gazdasági integráció érdekében</i>	2020.01.01.	2025.06.30.	32 502 249	19 147 377
		Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>Hivatalosmunkahely-teremtési projekt</i>	2020.09.29.	2025.06.30.	80 000 000	20 000 000

Az ellenőrzési mintánkban szereplő projektek

Részlet	Végrehajtó partner típusa	Prioritási terület	Leírás	Kezdési időpont	Záró időpont	Lekötött összeg (euró)	Folyósított összeg (euró)
12	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Egészségügy	Egészségügyi infrastruktúra – felszerelés	2021.03.01.	2025.02.28.	90 000 000	33 256 945
	Közintézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A legkiszolgáltatottabb menekültek életszínvonalának javítása az alapvető szükségletek támogatása révén (C-ESSN)</i>	2020.12.18.	2024.12.09.	245 000 000	216 727 472
	Közintézmény	Védelem	<i>Jobb hozzáférés biztosítása a szociális szolgáltatásokhoz a török állampolgárok, az ideiglenes védelem alatt álló személyek és a nemzetközi védelem alatt álló személyek legkiszolgáltatottabb rétegei számára</i>	2020.12.18.	2023.12.17.	20 000 000	15 874 875
13	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Települési infrastruktúra	Önkormányzati szolgáltatások fejlesztésére irányuló projekt	2020.09.29.	2025.06.30.	140 178 320	90 000 000
	Közintézmény	Oktatás	<i>PIKTES II – A szír gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálásának előmozdítása</i>	2018.12.21.	2023.01.20.	400 000 000	355 035 342
	Közintézmény	Egészségügy	<i>SIHHAT 2 – az Egészségügyi Minisztériumnak nyújtott közvetlen támogatás</i>	2020.12.15.	2023.12.14.	210 000 000	185 975 803
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A társadalmi és gazdasági kohézió növelése a szakképzés révén Törökországban – II</i>	2020.12.09.	2024.12.09.	75 000 000	26 500 000

Az ellenőrzési mintánkban szereplő projektek

Részlet	Végrehajtó partner típusa	Prioritási terület	Leírás	Kezdési időpont	Záró időpont	Lekötött összeg (euró)	Folyósított összeg (euró)
14	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>Szociális vállalkozás, társadalmi szerepvállalás és kohézió a törökországi menekült- és befogadó közösségekben</i>	2020.09.29.	2025.06.30.	42 280 000	42 280 000
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Települési infrastruktúra	<i>A kiszolgáltatott helyzetben lévő fiatalok helyzetének javítása jobb és befogadóbb sport- és ifjúsági infrastruktúra révén</i>	2020.07.11.	2024.07.10.	25 000 000	25 000 000
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>A munkaerőpiaci átmenet támogatását célzó projekt</i>	2020.09.29.	2025.06.30.	80 000 000	43 000 000
	Nemzetközi pénzügyi intézmény	Társadalmi-gazdasági támogatás	<i>VET4JOB – A szíriai menekültek és a befogadó közösségek foglalkoztatási kilátásainak javítása magas színvonalú szakképzés és tanulószervezéses gyakorlati képzés révén Törökországban</i>	2020.01.01.	2023.12.31.	30 000 000	24 120 294
ÖSSZESEN						3 483 031 762	2 829 251 843

Forrás: Európai Bizottság.

IV. melléklet. Az oktatással kapcsolatos adatokhoz való hozzáférés hiánya

A Bizottság és a török Nemzeti Oktatási Minisztérium 2016. szeptember végén támogatási szerződést írt alá a PICTES projektre vonatkozóan. Az Unió által finanszírozott külső fellépésekre irányuló támogatási szerződésekre vonatkozó általános feltételek 16.7. cikke értelmében a minisztérium az egyenleg kifizetését követően öt évig megőrzi az adott szerződéssel kapcsolatos valamennyi dokumentumot. A Bizottság 2019. december 27-én fizette ki az egyenleget, a minisztériumnak tehát 2024. december 26-ig minden dokumentumot meg kell őriznie.

Ellenőrzésünk során a minisztérium sajnos többszöri kérés ellenére sem biztosított hozzáférést a menekültekre és a befogadó közösségekre vonatkozó oktatási adatokhoz. Ugyanakkor, amint azt az alábbi táblázatból is látható, a PIKTES-projektek vagy nyomon követik ezeket az adatokat, vagy tartalmazznak azokra vonatkozó mutatókat. Ezen adatok alapján értékelhettük volna a PIKTES oktatási projektek hatását.

Az Európai Számvevőszék által az Oktatási Minisztériumtól kért adatok	Rendelkezésre áll (PICTES)	Rendelkezésre áll (PIKTES II)	Nyomon követik (PIKTES +)	A Nemzeti Oktatási Minisztériumtól megkapható adatok	Kapcsolódó mutatók (PICTES, PIKTES II, PIKTES +)
Támogatott iskolák iskolatípus szerinti bontásban	Nem	Igen	Igen	Igen	Igen
A szíriai és más menekült tanulók száma támogatott iskolánként	Nem	Igen	Igen	Igen	Igen
Azon iskolán kívüli gyermekek száma, akik a projektnek köszönhetően újra beilleszkedtek az oktatási rendszerbe	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen
Azon menekültek száma, akik befejezték az általános és középiskolát	Nem	Nem	Igen	Igen	Igen
Tanulmányaikat egyetemen megkezdő menekültek száma	Nem	Nem	Nem	Nem egyértelmű	Nem
A támogatott iskolákban az évet sikeresen teljesítő tanulóknak a menekültek és a befogadó közösségek közötti aránya	Nem	Nem	Nem	Igen	Igen

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

V. melléklet. A 27/2018. sz. különjelentésben megfogalmazott korábbi ajánlások hasznosulása

A végrehajtás szintje: teljes mértékben megvalósult; a legtöbb tekintetben megvalósult; néhány tekintetben megvalósult; nem valósult meg.

A Számvevőszék ajánlása	Az ajánlás végrehajtása terén elért eredmények számvevőszéki elemzése	
	A végrehajtás szintje	Megjegyzések
<p>1. ajánlás:</p> <p>Jobban kell kezelni a menekültek települési infrastruktúrával és társadalmi-gazdasági támogatással kapcsolatos szükségleteit</p> <p>Megvalósítás céldátuma: 2019. december 31.</p> <p>Tényleges megvalósulás: a határidő előtt.</p>		
<p>2. ajánlás:</p> <p>Észszerűbbé kell tenni a támogatást és javítani kell kiegészítő jellegét.</p> <p>Megvalósítás céldátuma: 2019. december 31.</p> <p>Tényleges megvalósulás: a határidő előtt.</p>		

A Számvevőszék ajánlása	Az ajánlás végrehajtása terén elért eredmények számvevőszéki elemzése	
	A végrehajtás szintje	Megjegyzések
<p>3. ajánlás:</p> <p>Stratégiát kell végrehajtani a humanitárius segítségnyújtásról a fejlesztési támogatásra való áttérés érdekében.</p> <p>Megvalósítás céldátuma: 2021. december 31.</p> <p>Tényleges megvalósulás: részben még folyamatban van.</p>		<p>Ezen ajánlás végrehajtását befolyásolta az Unió és Törökország közötti kétoldalú kapcsolatok 2018 óta tartó romlása.</p> <p>A Bizottság feljegyzést készített a fenntartható átmenetről. A török külképviselet azonban ellenezte a „fenntartható átmenet” kifejezést, és azzal érvelt, hogy ehelyett az Unióval való méltányos tehermegosztásra kell összpontosítani.</p> <p>Az Unió a 2021–2023-as időszakra további 3 milliárd eurót különített el a törökországi menekültek számára. E kiegészítő finanszírozás biztosítja, hogy folytatódhassanak a főbb FRIT-beavatkozások. Ezzel párhuzamosan – noha Törökország vonakodott – a DG NEAR egyre fokozottabban igyekezett arra kötelezni a török hatóságokat, hogy a FRIT lezárását követően is támogassák a menekülteket.</p> <p>Sajnálatos módon a 2021. évi szíriai barométer szerint Törökországban egyre nagyobb a konszenzus azzal kapcsolatban, hogy a menekültek terhet jelentenek az ország számára, és minél előbb meg kell szervezni a visszatérésüket. Ez kedvezőtlenül befolyásolta annak lehetőségét, hogy a Bizottság átadja a FRIT-projekteket a török hatóságoknak.</p>
<p>4. ajánlás:</p> <p>Javítani kell a készpénztámogatási projektek hatékonyságát.</p> <p>Megvalósítás céldátuma: 2020. december 31.</p> <p>Tényleges megvalósulás: a határidő előtt.</p>		

A Számvevőszék ajánlása	Az ajánlás végrehajtása terén elért eredmények számvevőszéki elemzése	
	A végrehajtás szintje	Megjegyzések
<p>5. ajánlás:</p> <p>A török hatóságokkal együtt foglalkozni kell a (nemzetközi) nem kormányzati szervezetek működési környezetének javításával.</p> <p>Megvalósítás céldátuma: 2019. december 31.</p>		<p>A (nemzetközi) nem kormányzati szervezetek működési környezete 2018 óta romlik. Az egyesületekről szóló jelenlegi törvény visszalépést jelent az eredeti 2004. évi törvényhez képest, és számos lehetőséget biztosít a Belügyminisztérium számára, hogy megcélazza a nem kormányzati szervezeteket</p> <p>A Bizottság több alkalommal is foglalkozott a nem kormányzati szervezetek működésének kérdésével az irányítóbizottsági és a tanácsi üléseken, valamint magas szintű politikai párbeszéd keretében. A nemzeti hatóságok politikai akaratának hiányában azonban a Bizottság intézkedései nem fejthetik ki teljes mértékben hatásukat.</p>
<p>6. ajánlás:</p> <p>Fokozni kell a Törökországi Menekülteket Támogató Eszköz nyomon követését és a kapcsolódó beszámolást.</p> <p>Megvalósítás céldátuma: 2019. december 31.</p> <p>Tényleges megvalósulás: 2020.06.30.</p>		<p>Bár a török hatóságok mostanra már biztosítottak hozzáférést, többek között a Számvevőszéknek a 2021–2022-es megbízhatósági nyilatkozat kapcsán végzett ellenőrzései során, a végrehajtó partnerek számára továbbra is hozzáférési korlátozások vannak érvényben.</p>

Forrás: Európai Számvevőszék.

VI. melléklet. Az adatkezelési rendszer ellenőrzése

Megvizsgáltuk a SUMAF információs rendszerének általános kontrollmechanizmusait, és értékeltük a rendszerben tárolt adatok integritását, elérhetőségét és bizalmas jellegét. Következtetésünk szerint a SUMAF a legtöbb vizsgált területen megfelelő kontrollmechanizmusokkal rendelkezik. Hiányosságok tapasztalhatók azonban a felhasználói hozzáférés kezelése, az információbiztonság és az alkalmazásokba integrált kontrollok terén, ami az adatok manipulálásának és kiszivárgásának, a rendszerhez való jogosulatlan hozzáférésnek, az adatok rosszindulatú módosításainak és a rendszer elérhetetlenségének kockázatát hordozza magában.

Megemlíthendők elsősorban a következők:

- A rendszeradatok többnyire továbbítás alatt állnak, és a különböző ellenőrzéseket manuálisan végzik el. Ez azzal a kockázattal jár, hogy az adatokon téves vagy rosszindulatú módosításokat hajthatnak végre, és azokat az egyes fájlok különböző változatainak kezeléséből adódó veszélyeknek tehetik ki.

Ellenőrzésünket követően a Bizottság a következő intézkedéseket hozta: A SUMAF úgy alakítja át a rendszerét, hogy az minden egyes Excel-fájl feltöltésekor automatikusan létrehozson és tároljon egy másolatot. A SUMAF emellett a végrehajtó partnerek online beszámolásra való átállásának megvalósíthatóságát is vizsgálja.

- A rendszer jelszavakra vonatkozó szabályai (azok hosszúsága, összetettsége és előzményei tekintetében) nem megfelelőek. Megfigyeltük, hogy egyes rendszerképernyőkön a felhasználóneveket és jelszavakat nem rejtették el, hanem egyszerű szövegben láthatók. Ily módon a képernyő fizikai megtekintése révén akár jogosulatlan személyek is hozzáférhetnek védett információkhoz.

Ellenőrzésünket követően a Bizottság a következő intézkedéseket hozta: A SUMAF szigorúbb szabályokat vezetett be a jelszavakra vonatkozóan. 2023 novemberétől emellett a felhasználóknak hathavonta meg kell változtatniuk jelszavukat.

- A SUMAF működése nagymértékben függ a külső szolgáltatóktól. Két meghatározó feladatkörét – adattudós és adatfejlesztő – külső vállalkozók látják el. Ezenkívül e két feladatkör teljes körű rendszergazdai hozzáféréssel rendelkezik az adatkezelési rendszer platformjához, amelyet felhasználók létrehozására, törlésére, engedélyezésére és letiltására használnak. A jogosulatlan tevékenységek (például az adatok kiszivárogtatása vagy a rendszer elérhetetlensége) kockázata emiatt nem szüntethető meg.

Ellenőrzésünket követően a Bizottság a következő intézkedéseket hozta: nem hozott intézkedést, mivel a Bizottság ezt nem tartja megvalósíthatónak, ugyanis a SUMAF-csapat mindössze 15 főből áll.

- A negyedéves adatgyűjtési folyamat tekintetében megállapítottuk, hogy a rendszer csak az egyes lépések utolsó bevitelére vonatkozóan naplózza a felhasználóneveket és a dátumokat. Emiatt csak részben van lehetőség a korábbi felhasználói tevékenységek nyomon követésére és elszámoltathatóságára. Megállapítottuk továbbá, hogy a felhasználó hozzáférhet egy már befejezett negyedév lépéseihez, és bármely lépésre vonatkozóan indoklás nélkül módosíthatja az információkat.

Ellenőrzésünket követően a Bizottság a következő intézkedéseket hozta:
A SUMAF javította az adatgyűjtési és -kezelési rendszer naplózási rendszerét, hogy rögzíthető legyen az adatértékekben bekövetkezett valamennyi változás (nevezetesen a dátum, a felelős felhasználó, valamint a korábbi és az új értékek). Ezt már végrehajtották az adatgyűjtés előrehaladásáról szóló nyilvántartások (azaz az adatgyűjtési rendszer lépései során elért haladás nyilvántartásai) esetében. Ezenkívül a SUMAF egy új funkcióval is ki fogja egészíteni a rendszert, amely előírja, hogy az ilyen változtatásokat egy felügyelőnek is jóvá kell hagynia.

Forrás: Európai Számvevőszék.

VII. melléklet. Késedelmek a végrehajtásban

Projekt száma	Végrehajtó partner típusa	A késedelmes végrehajtás okai
1	Nemzetközi NGO – Egészségügyi/Társadalmi-gazdasági támogatás	<ol style="list-style-type: none"> 1. A munkaerő-felvétel késedelmei az összetett jóváhagyási mechanizmusok és az időigényes biztonsági ellenőrzési eljárások miatt. 2. A szakképzési tevékenységek végrehajtásának késedelmei (az összetett döntéshozatal, illetve a szakképzésre szakosodott helyi érdekelt felekkel, például az ISKUR-ral való partnerségek kialakításának nehézségei miatt). 3. A projekt kibővítése 10 közösségi központról 15-re. 4. Covid19-világjárvány.
2	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Egészségügyi infrastruktúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. A feltárások során több strukturális probléma merült fel. 2. 2018 óta új földrengésvédelmi rendeletek vannak érvényben, amelyek miatt meg kellett változtatni a szerkezeti terveket. 3. A tervek módosítása nyomán a végrehajtó partner és az Egészségügyi Minisztérium között hosszú tárgyalások folytak. 4. Covid19-világjárvány. 5. A végrehajtó partner nem végezte el az Egészségügyi Minisztérium által rendelkezésre bocsátott tervek megfelelő felülvizsgálatát.
3	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Oktatási infrastruktúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. A török líra euróval szembeni leértékelődése miatt ki kellett egészíteni az újabb iskolák építésére előirányzott költségvetést. 2. Covid19-világjárvány. 3. A magas infláció megnehezítette az építőanyagok és készletek beszerzését. 4. Késedelmek az építési engedélyek megszerzése terén, és a tulajdoni lapokkal kapcsolatos problémák. 5. A 2023. február 6-i földrengések további késedelmeket okoztak a projektek végrehajtásában.
4	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Oktatási infrastruktúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. A török líra euróval szembeni leértékelődése miatt ki kellett egészíteni az újabb iskolák építésére előirányzott költségvetést. 2. Covid19-világjárvány. 3. A magas infláció megnehezítette az építőanyagok és készletek beszerzését. 4. Egyes iskolák esetében a helyi önkormányzatok késedelmesen állították ki az építési engedélyeket. 5. A 2023. február 6-i földrengések további késedelmeket okoztak a projektek végrehajtásában.

Projekt száma	Végrehajtó partner típusa	A késedelmes végrehajtás okai
5	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Egészségügyi infrastruktúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. A minisztérium meg akarta változtatni az eredetileg kiválasztott helyszínt. 2. A végrehajtást akadályozó biztonsági tényezők. 3. Covid19-világjárvány. 4. Új pályázatokat kellett kiírni (nyersanyaghiány és a magas infláció miatt nem sok pályázat érkezett be, illetve az ajánlatokat felül kellett vizsgálni). 5. A feltérési munkálatok során felszín alatti vízleőhelyet tártak fel, mivel a tervezési szakaszban nem került sor megfelelő geológiai kutatásra. 6. 2018 óta új földrengésvédelmi rendeletek vannak érvényben, amelyek miatt meg kellett változtatni a szerkezeti terveket.
6	Nemzetközi NGO – Oktatás	<ol style="list-style-type: none"> 1. Késedelmes indulás a törökországi Oktatási Főosztály munkakörnyezetének változásai miatt. 2. A minisztériumok változása miatt az egyetemek előírták, hogy a diákbizottságok létrehozása és az egyetemi kampuszokon végrehajtott műveletek előtt hivatalos jogi együttműködésre kerüljön sor a SPARK-kal.
7	Nemzeti szervezet – Társadalmi-gazdasági támogatás	<ol style="list-style-type: none"> 1. Késedelmek a munkaerő-felvételi eljárásokban (a projektcsoporthoz felállításában). 2. Sem a minisztériummal, sem az ISKUR-ral (nemzeti munkaügyi hivatal) nem lehetett együttműködési megállapodást kötni. 3. Nehéz gazdasági helyzet (magas infláció, magas munkanélküliség; a Covid19-világjárvány okozta kihívások). 4. A piacelemzés elvégzése a vártnál hosszabb időt vett igénybe. 5. Túlzottan ambiciózus célok, amelyeket a projekt eredeti időkeretén belül nem lehetett elérni. 6. A végrehajtó partner nem megfelelően mérte fel helyben a helyzetet, mivel a vártnál nehezebb volt nyomon követni a szíriai menekültekre vonatkozó adatokat. 7. A gazdasági helyzet miatt a munkáltatók nem voltak hajlandók új munkavállalókat foglalkoztatni, és a magánszektor vonakodott növelni emberierőforrás-kapacitását.
8	Közüintézmény – Oktatás	<ol style="list-style-type: none"> 1. A török líra értékcsökkenése miatt több tevékenységhez álltak rendelkezésre források, ezért a projektek végrehajtási idejét meghosszabbították.
9	Közüintézmény – Egészségügy	<ol style="list-style-type: none"> 1. A közbeszerzési eljárások késedelmei az uniós eredettel kapcsolatos követelményekből és az inflációból adódó nehézségek miatt. 2. Nem nőtt a költségvetés, mivel a török lírának az euróval szembeni árfolyamvesztése miatt megtakarításokat sikerült elérni. 3. Munkaerő-felvételi problémák a projekt kezdetén. 4. Covid19-világjárvány.

Projekt száma	Végrehajtó partner típusa	A késedelmes végrehajtás okai
10	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Települési infrastruktúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az ILBANK nem rendelkezik kapacitással az ilyen típusú projektek kezelésére. 2. A Tesztelési és Vizsgálati Hivatalnak közel két évbe telt 9 alprojekt felülvizsgálata és véglegesítése. 3. Öt érintett parcellával kapcsolatban öt bírósági eljárás indult. 4. A törökországi földrengésvédelmi jogszabályok 2018-ban hatályba lépett módosítását követően frissíteni kellett a projektazonosító dokumentumokat. 5. A Covid19-világjárvány (amely 6 hónapos vagy akár egy éves késedelmet is okozott, mivel igen nehéz volt felkeresni a projektek helyszíneit, és az önkormányzatok munkatársai lassan reagáltak az adminisztratív dokumentumok benyújtására). 6. A tanácsadók felvételével kapcsolatos nehézségek és késedelmek. 7. A kommunikációs és a láthatóságot célzó tevékenységek nehézségei és késedelmei. 8. A 2023. február 6-i földrengések jelentős késedelmeket okoztak a projektek végrehajtásában.
11	Nemzetközi szervezet – Társadalmi-gazdasági támogatás	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2020 végéig két támogatási programot módosítottak, ezek végrehajtásához, nyomon követéséhez és lezárásához több időre volt szükség. 2. A Covid19-járvány kapcsán Törökországban kialakult, előre nem látható és elhúzódó helyzet, illetve a járvány következményei lelassították a végrehajtást. 3. A 2023. február 6-i kahramanmaraşi földrengések pusztító hatása és azoknak a régióban végrehajtott valamennyi projekttevékenységre gyakorolt következményei.
12	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Egészségügyi infrastruktúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hiányos kapacitás és döntéshozatal az Egészségügyi Minisztériumban. 2. A végrehajtó partnernek újra kellett értékelnie az Egészségügyi Minisztérium által a migránsok számára létrehozandó (kibővített) egészségügyi központok építésére kiválasztott helyszíneket. 3. A magas inflációnak, a Covid19-világjárványnak és a gazdasági feltételek romlásának együttes hatása. 4. Valamennyi érintett fél körében a kommunikáció, illetve a határidők betartásával kapcsolatos elszámoltathatóság hiánya. 5. A 2023. február 6-i földrengések jelentős további késedelmeket okoztak a projektek végrehajtásában.

Projekt száma	Végrehajtó partner típusa	A késedelmes végrehajtás okai
13	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Települési infrastruktúra	<ol style="list-style-type: none"> 1. A terveken végrehajtott módosítások (néhány esetben a műszaki rajzok nem voltak kellően részletesek, továbbá módosítani kellett a javasolt munkaterveket, hogy azok megfeleljenek a földrengéssel szembeni ellenálló képességre vonatkozó aktualizált török szabályozásnak). 2. A végleges partnerségi keretmegállapodás újratárgyalása miatt késedelmesen kötötték meg a végrehajtó partner és az Unió közötti megállapodást. 3. A kormány és az ILBANK késedelmesen kötötte meg a hitel- és támogatási megállapodást. 4. Covid19-világjárvány (nem volt lehetőség helyszíni látogatásra, illetve vizsgálatra). 5. Egyes szerződések esetében késedelmesen hajtották végre a környezeti és társadalmi hatásvizsgálatokat, mivel a dokumentumok minősége miatt többször is el kellett végezni egyes felülvizsgálatokat. 6. A 2023. február 6-i földrengések jelentős késedelmeket okoztak a projektek végrehajtásában.
14	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Társadalmi-gazdasági támogatás	<ol style="list-style-type: none"> 1. A végrehajtó partner és a Munkaügyi és Szociális Minisztérium között az általános szerződési feltételekről folyó megbeszélések. A tárgyalások 20 hónapig tartottak. 2. A Munkaügyi és Szociális Minisztérium nem értett egyet a végrehajtó partner projektcsapatának összetételével. Az együttműködés csak akkor folytatódhatott, amikor a végrehajtó partner módosította projektcsapatának összetételét.

Forrás: Európai Számvevőszék, a FRIT projektdokumentumai alapján.

VIII. melléklet. A projektek értékelése

Projekt száma	Végrehajtó partner típusa	Szükségletfelmérés	A fellépés időszerűsége	Költséghatékonyság	Monitoring	Eredmények	Fenntarthatóság
1	Nemzetközi NGO – Egészségügyi/ Társadalmi-gazdasági támogatás						
2	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Egészségügyi infrastruktúra						
3	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Oktatási infrastruktúra						
4	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Oktatási infrastruktúra						
5	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Egészségügyi infrastruktúra						
6	Nemzetközi NGO – Oktatás						
7	Nemzeti szervezet – Társadalmi-gazdasági támogatás						
8	Közintézmény – Oktatás						
9	Közintézmény – Egészségügy						
10	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Települési infrastruktúra						
11	Nemzetközi szervezet – Társadalmi-gazdasági támogatás						
12	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Egészségügyi infrastruktúra						
13	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Települési infrastruktúra						
14	Nemzetközi pénzügyi intézmény – Társadalmi-gazdasági támogatás						

	Szükségletfelmérés	A fellépés időszerűsége	Költséghatékonyság	Monitoring	Eredmények	Fenntarthatóság
Jó	A projekt célkitűzései és tevékenységei teljes mértékben összhangban vannak a 2016. és 2018. évi szükségletfelmérésekkel ¹	Nem voltak késedelmek. A projektet a tervezett időpontig lezárták	A költségek észszerűségét felmérték és dokumentálták	A beszámolási és nyomonkövetési keret az outputokat és a végeredményeket is méri	Az összes tervezett eredmény megvalósult	A projekt a befejezés után is (valószínűleg) fenntartható marad
Kielégítő	A projekt célkitűzései és tevékenységei a legfontosabb szempontokat tekintve összhangban vannak a 2016. és 2018. évi szükségletfelmérésekkel ¹	A projektvégrehajtás során voltak késedelmek, de azokat megfelelően kezelték	A költségek észszerűségét felmérték, de nem dokumentálták megfelelően	A beszámolási és nyomonkövetési keret az outputokat méri, a végeredményeket azonban nem	A legtöbb tervezett eredmény megvalósult	Nem készült fenntarthatósági stratégia, ám a projekt fenntartható
Vannak hiányosságok	A projekt célkitűzései a legtöbb tekintetben összhangban vannak a szükségletfelmérésekkel, de a projekt tevékenységei nem minden tekintetben felelnek meg azoknak	A projektvégrehajtás során voltak késedelmek, és azokat nem kezelték eredményesen, illetve időben	A költségek észszerűségét nem mérték fel szisztematikusan és nem dokumentálták megfelelően	A beszámolási és nyomonkövetési keret az outputokat méri, a végeredményeket azonban nem, és utókövetésre sem kerül időben sor	Több tervezett eredmény nem valósult meg	Nem készült fenntarthatósági stratégia, és a projekttevékenységek nem fenntarthatók
Nem kielégítő	A projekt célkitűzései és tevékenységei nincsenek összhangban a szükségletfelmérésekkel	A projektvégrehajtás során több ízben is voltak késedelmek, és azokat nem kezelték eredményesen, illetve időben	A költségvetés nem részletezi a projekttevékenységeket, és emiatt nem végezhető el a költségértékelés	Az outputokat és a végeredményeket nem méri beszámolási és nyomonkövetési keret	A legtöbb tervezett eredmény nem valósult meg	A projekt nem fenntartható
Még nem lehet következtetést levonni						

¹ 2016-ban a Bizottság szükségletfelmérést végzett a rövid, illetve a közép- és hosszú távú intézkedésekre vonatkozóan, hogy ennek alapján döntsön a menekültválság kapcsán Törökországnak nyújtott uniós támogatás fokozásáról. Ezt 2018-ban aktualizálták.

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2018-12/2016_needs_assessment_.pdf

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2018-12/updated_needs_assessment.pdf

Forrás: Európai Számvevőszék, a FRIT projektdokumentumai alapján.

Rövidítések

CCTE: Feltételes iskoláztatási készpénztámogatás

C-ESSN: Kiegészítő szükséghelyzeti szociális védőháló

DG ECHO: Az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatósága

DG NEAR: Az Európai Szomszédsgpolitika és a Csatlakozási Tárgyalások Főigazgatósága

ESSN: Szükséghelyzeti szociális védőháló

FRIT: Törökországi Menekülteket Támogató Eszköz

IPA: Előcsatlakozási Támogatási Eszköz

MHU: Migránsok számára létrehozott egészségügyi egység

PICTES: A szír gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálásának előmozdítása

PIKTES: A szír gyermekek török oktatási rendszerbe való integrálásának előmozdítása

SHIFA: Az egészségügyi infrastruktúra megerősítése mindenki számára

SIHHAT: Az ideiglenes védelem alatt álló szír lakosság egészségügyi állapotának javítása és az ehhez kapcsolódó, a török hatóságok által biztosított szolgáltatások

SUMAF: A FRIT keretében finanszírozott fellépések nyomon követésének támogatása

Glosszárium

Hatás: A végrehajtott projekt vagy program szélesebb körű hosszú távú következményei, például a lakosság egésze számára biztosított társadalmi-gazdasági előnyök.

Készpénztámogatási projekt: Olyan projekt, amelyben a végső kedvezményezettek közvetlen pénzáttalásban részesülnek.

Költséghatékonyság: A tervezett végeredmények megvalósítása a költségek viszonylatában.

Közvetett irányítás: Az uniós költségvetés végrehajtásának olyan módja, amikor a Bizottság más szervezeteket (például nem kormányzati, illetve nemzetközi szervezeteket) bíz meg végrehajtási feladatokkal.

Közvetlen irányítás: Általában véve olyan folyamat, amelynek keretében – a megosztott és a közvetett irányítástól eltérően – maga a Bizottság irányít egy uniós alapot vagy programot. A Törökországi Menekülteket Támogató Eszköz esetében a közvetlen irányítású projekteket a török kormány hajtja végre.

Logikai keretmátrix: Valamely projekt végrehajtására, irányítására, nyomon követésére és értékelésére kiterjedő részletes tervezési eszköz.

Output: Valamely projekt révén létrehozott vagy megvalósított dolog, például képzés nyújtása vagy egy út megépítése.

Pillérértékelés: A Bizottság értékelése a közvetett irányítás során annak biztosítása érdekében alkalmazott szabályokról és eljárásokról, hogy az Unió pénzügyi érdekei ugyanolyan szintű védelmet élvezzenek, mint közvetlen irányítás esetén.

Végeredmény: Egy projekt által előidézett azonnali vagy hosszabb távú változás, például az abból adódó előnyök, hogy a munkavállalók jobb képzésben részesülnek vagy hogy javult a közlekedési összeköttetés.

A Bizottság válaszai

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/sr-2024-06>

Időrendi áttekintés

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/sr-2024-06>

Ellenőrző csoport

Ellenőrzéseinek eredményeit a Számvevőszék különjelentésekben mutatja be, amelyek egy adott költségvetési területhez kapcsolódó uniós szakpolitikákkal és programokkal, illetve az irányítással kapcsolatos kérdésekkel foglalkoznak. Hogy ellenőrzési munkája maximális hatást érjen el, témái megválasztásakor és feladatai megtervezésekor a Számvevőszék figyelembe veszi a teljesítmény-, illetve szabályszerűségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politikai jelentőséget és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a külső fellépések, biztonságpolitika és jogérvényesülés kiadási területeiért felelős, Bettina Jakobsen számvevőszéki tag elnökölte III. Kamara végezte. Az ellenőrzést Bettina Jakobsen számvevőszéki tag vezette Katja Mattfolk kabinetfőnök és Aino Rantanen kabinetattasé, Pietro Puricella ügyvezető, Kim Hublé feladatfelelős, valamint Ainhoa Perez-Infante, Söveges Erika és Luis Vicente számvevők támogatásával. Nyelvi támogatás: Michael Pyper. Grafikai tervezés: Alexandra Mazilu.

Bettina Jakobsen

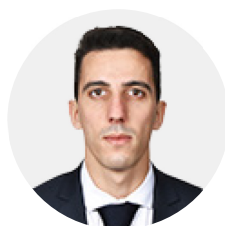
Katja Mattfolk

Aino Rantanen

Pietro Puricella

Luis Vicente

Alexandra Mazilu

Michael Pyper

SZERZŐI JOGOK

© Európai Unió, 2024

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló [6-2019. sz. számvevőszéki határozat](#) szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenc](#) alá tartoznak. Ezért főszabály szerint a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A Számvevőszéktől származó tartalmak további felhasználásakor azok eredeti értelme és mondanivalója nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további engedélyt is be kell szerezni.

Amennyiben ez megtörtént, akkor a vonatkozó engedély érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és az abban foglalt, egyértelműen meghatározott felhasználási korlátozások érvényesek.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, adott esetben közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni.

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alá tartozó intézményi weboldalai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

HTML	ISBN 978-92-849-1826-3	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/63030	QJ-AB-24-005-HU-Q
PDF	ISBN 978-92-849-1849-2	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/337490	QJ-AB-24-005-HU-N

A Törökországi Menekülteket Támogató Eszköz a törökországi menekülteknek és befogadó közösségeknek nyújt támogatást. Megvizsgáltuk 2018. évi ajánlásaink hasznosulását, illetve azt, hogy az eszköz hatékony és eredményes támogatást biztosított-e. Megállapítottuk: az eszköz nehéz körülmények között is megfelelő támogatást tudott biztosítani és korábbi ajánlásaink végrehajtása révén a Bizottság javította az eszköz irányítását. Valamennyi általunk ellenőrzött projekt a kedvezményezettek szükségleteire irányult és megvalósította tervezett outputjait, azonban a végrehajtás különböző okokból rendkívül késedelmes volt. A projektköltségeket nem értékelték szisztematikusan, és a hatásokat nem mérték megfelelően. A fenntarthatóságot csak az infrastrukturális projektek esetében biztosították. Következtetésünk szerint az eszköz elérhetett volna jobb ár-érték arányt, és jobban kimutatható hatást is kifejthetett volna. A jövőbeli intézkedések javítása érdekében ajánlásokat is megfogalmazunk.

A Számvevőszék különjelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján.

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Az Európai Unió
Kiadóhivatala

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/contact

Weboldal: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors